

Cinege

Vasi Madártani Tájékoztató

5. szám

Szerkesztette:

Gyurácz József

Szombathely

2000

Almásy György emlékének

ISSN 1416-6356

Kiadja a

Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület

(MME 8. Sz. Vas megyei Csoportja)

9700 Szombathely, Károlyi G. Tér 4.

Dr. Gyurácz József

elnök

Bánhidi Péter

titkár

Horváth Ildikó

gazdasági vezető

Barbácsy Zoltán

alelnök

Jene Sándor és Lőrincz Csilla

titkár-helyettesek

Tartalom

	Oldal
Egyesületi élet, visszatekintés 2000-re	5
<i>Gyurácz J.</i> 5 éves a Cinege	6
<i>Kelemen T.</i> A második békamentés Balogunyom határában	8
<i>Barbácsy Z.</i> Vas megye fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>) állománya a 2000. évben	9
<i>Gyurácz J.</i> A költő gyurgyalagok (<i>Merops apiaster</i>) állományának felmérése és védelme Vas megyében (2000)	11
<i>Pálmai A.</i> - <i>Dankovics R.</i> Denevérvédelem	12
<i>Gyurácz J.</i> A biodiverzitás monitorozása Tömördön	14
<i>Szinetár Cs.</i> Adatok a Tömördi Madárvárta környékének pókfaunájához	15
<i>Szél Gy.</i> - <i>Korsós Z.</i> Talajlakó bogár, ikerszelvényes és százlábú fajok egy tömördi cseres-tölgyesben	18
<i>Dankovics R.</i> Kétéltű és hüllő faunisztika	21
<i>Bánhidi P.</i> - <i>Polovitzer P.</i> Tömördi Természetvédelmi és Madárgyűrűző Táborok (2000)	22
<i>Jene S.</i> VII. Rába parti Madárgyűrűző Tábor	26
<i>Fehér I.</i> és <i>Mesterházy A.</i> Gallyfészkek térképezése Vas megye északi részén	27
<i>Németh Cs.</i> Adatok a Kőszegi-hegység és Kőszeg-hegyalja madártani viszonyainak ismeretéhez 1995-2000	28
<i>Lepold Z.</i> Költési eredmények a tömördi odútelepen	32
<i>Lepold Z.</i> A vízirigó (<i>Cinclus cinclus</i>) költése 2000-ben	33
<i>Nagy K.</i> A Mindennapi Madaraink Monitoringja állományfelmérő program rövid bemutatása	34
<i>Keszei B.</i> Változások a tömördi Nagy-tó növényzetében a 2000. év vegetációs időszakában	37
<i>Keszei B.</i> Újabb adatok a Répce-sík és észak Vas megye flórájának ismeretéhez	39
<i>Lőrincz Cs.</i> Madarász Ovi	41
<i>Kelemen T.</i> Madarak és Fák Napja Országos Verseny	42
<i>Lőrincz Cs.</i> Madáretetőm madarai, gyermekpályázat	43

Contents

	Pages
Society life in 2000	5
<i>Gyurácz, J.</i> 5 years of Cinege	6
<i>Kelemen, T.</i> The second saving of frogs near Balogunyom	8
<i>Barbácsy, Z.</i> White Stork (<i>Ciconia ciconia</i>) population of Vas County in 2000	9
<i>Gyurácz, J.</i> Breeding population of Bea-eater (<i>Merops apiaster</i>) in Vas County (2000)	11
<i>Pálmai, A. – Dankovics, R.</i> Protection of bats	12
<i>Gyurácz, J.</i> Monitoring of biodiversity at Tömörd	14
<i>Szinetár, Cs.</i> Data on the spider fauna of the surroundings of the Tömörd Bird Observatory	15
<i>Szél, Gy. – Korsós, Z.</i> Coleoptera, Diplopoda and Chilopoda fauna in an oak forest near Tömörd	18
<i>Dankovics, R.</i> Faunistical data of amphibians and reptiles in Vas County	21
<i>Bánhidí, P. – Polovitzer, P.</i> Nature Conservation and Bird Ringing Camps at Tömörd	22
<i>Jene, S.</i> The 7th Bird Ringing Camp of the Rába valley	26
<i>Fehér, I. – Mesteházy, A.</i> Mapping of twig nests in the northern part of Vas County	27
<i>Németh, Cs.</i> Data on bird fauna of the Kőszeg hills (1995-2000)	28
<i>Lepold, Z.</i> Breeding results of the nestbox colony at Tömörd	32
<i>Lepold, Z.</i> Nesting of Dipper (<i>Cinclus cinclus</i>) in 2000	33
<i>Nagy, K.</i> Short introduction of the Monitoring of Common Birds programme	34
<i>Keszei, B.</i> Change of vegetation of Lake Tömörd in the vegetation period of 2000	37
<i>Keszei, B.</i> New data on flora of the Répce valley and the northern part of Vas County	39
<i>Lőrincz, Cs.</i> Birdwatcher Kindergarten	41
<i>Kelemen, T.</i> The country competition on Day of Birds and Trees	42
<i>Lőrincz, Cs.</i> Birds of my feeding-table, a competition for children	43
Sponsors of the Chernel István Ornithological and Nature Conservation Society in 2000	45

EGYESÜLETI ÉLET

Visszatekintés 2000-re

2000. január 30-án tartottuk rendes évi közgyűlésünket a Berzsényi Dániel Főiskolán. A közgyűlés elfogadta az egyesület 1999. évi pénzügyi beszámolóját, valamint a 2000. évi munkatervét és költségvetését.

Márciusban szerveztünk egy szakmai megbeszélést az MME monitoring programjairól a Berzsényi Dániel Főiskolán. Az összejövetelen Nagy Károly, az MME Monitoring Központjának vezetője tartott ismertetőt az aktuális monitoring programokról.

Április 28 és május 5 között rendeztük meg a tavaszi Tömördi Természetvédelmi és Madárgyűrűző Táborunkat. A Madarász Suli és Madarász Ovi nevelési programunk keretében kéthetente rendeztünk foglalkozásokat. A Madarak és Fák Napja Országos Vetélkedőn is jól szerepeltek a vasi (répcelaki) madarász gyerekek. A körzeti versenyt Kelemen Tibor és Lőrincz Csilla szervezte Szombathelyen. Májusban kiállítást rendeztünk az MMIK és egyesületünk által meghirdetett „Madáretetőm madarai” című pályázatra beérkezett rajzokból és egyéb pályaművekből. A pályázaton több száz gyermek vett részt, akik különböző díjakat, jutalmakat vehettek át.

A költési, vegetációs időszakban folyamatosan végeztük a fehér gólya, gyurgyalag és kétéltű állományfelméréseket, valamint a florisztikai adatgyűjtéseket. Szükség esetén megtettük a védelmi intézkedéseket, tárgyalásokat. Folytattuk a gyöngybagoly költőládák kihelyezését. Körmendi munkacsoportunk augusztusban szervezte meg szokásos madárgyűrűző táborát a Rába árterében.

Augusztus 20-tól november 19-ig folyamatosan működött az őszi Tömördi Természetvédelmi és Madárgyűrűző Táborunk, melyet Simon László, az MME Madárgyűrűzési Központjának munkatársa is meglátogatott. A tábor idejére munkába állt új polgári szolgálatos munkatársunk, Eichardt János tanár. Szomorú, hogy idén több alkalommal is loptak (ismeretlen tettesek) a madárvártáról. Ez év folyamán vásároltunk faanyagot a Tömördi Madárvárta étkezőjének felépítéséhez, illetve készítettünk harminc növényfajt bemutató táblát. Kelemen Tibor bemutató

jelleggel különböző odútípusokat készített. A Herman Ottó Szakközépiskola vadász szakos tanulói szakmai gyakorlatuk egy részét idén is a madárvártán töltötték. A szakközépiskola segítségével a réteket ez évben is kezelni tudtuk gépi szárzúzóval. Október 1-2-3-án a tömördi tó környékére szervezett madármegfigyeléssel bekapcsolódtunk a Nemzetközi Madármegfigyelő Nap akcióba.

Szeptemberben volt az V. Magyar Ökológus Kongresszus, ahol a vasi madártant Gyurác József, csoportunk elnöke képviselte.

A téli madáretetéshez idén 12 mázsa napraforgót vásároltunk, melyet tagjaink között osztottunk szét. Decemberben 30-án a Madárkarácsony alkalmával búcsúztunk az óévtől. A tagság régi igényét teljesítve egyesületi matricát és jelvényt is készítettünk.

A kutatási és védelmi tevékenységünk anyagi háttérének biztosításához több pályázatot készítettünk 2000-ben is. Ezek közül a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzathoz és Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatához benyújtott pályázataink kapták a legtöbb támogatást. Ez évi tevékenységünkről is többször hírt adtunk különböző lapokban, tévékben. A Magyar Televízió is készített filmet, riportot a madárvártán folyó munkáról.

Tagtársainknak köszönjük áldozatkész segítségét és további eredményes munkát kívánunk!

A Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület vezetősége

5 éves a Cinege

1996-ban azzal a céllal indítottuk útjára a Cinegét, hogy egyesületünk tagjait, támogatóinkat és a szélesebb közvéleményt tájékoztassuk egész évi munkánk eredményeiről. Azóta öt év telt el, minden évben volt Cinege, mert minden évben volt miről beszámolnunk. A kapott támogatásokat célzottan felhasználva bizton állíthatjuk, hogy egyesületünk munkájának eredményeként jobban ismerjük a megye állat és növényvilágát, egyes élőhelyek megmenekültek a pusztulástól, nőtt a védett

terület aránya, több ember lett madarász élményekben gazdagabb, többen hallottak a természetvédelem szükségességéről. A teljesség igénye nélkül néhány példa, az elmúlt öt évben elért eredményeink közül:

Megvásároltuk a tömördi Nagy-tavat és környékét, ahol rendszeres szárazzással biztosítjuk a rétek hosszú távú fennmaradását

Koordináljuk az országos gyurgyalagvédelmi programot, melynek eredményeként a hazai gyurgyalag állomány eloszlásáról, nagyságáról, védelmi helyzetéről nagy mennyiségű, megbízható adatokkal rendelkezünk.

Felépítettük a Tömördi Madárvártát, amelynek nevelési programjaiban évente több száz gyerek is részt vesz

Egyesületünk botanikai és gerinces zoológiai kutatásainak eredményeként 1999-ben a Répce menti mocsárrétek területe a Fertő-Hanság Nemzeti Park része lett.

A közeljövőben megalakuló Csörnök-menti Tájvédelmi Körzet kezelési tervéhez egyesületünk végezte el a terület gerinces zoológiai felmérését.

Az MME Ritka és Telepesen Költő Madarak Monitoringja és a Mindennapi Madaraink Monitoringja programján keresztül bekapcsolódtunk a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer munkájába.

Részt veszünk az országos Actio Hungarica, 2000-től a nemzetközi South-East Bird Migration Network madárvonulás kutató programokban.

Az eredményeket aktív tagtársaink örömmel és hittel végzett munkájával értük el, akik szabadidejük jelentős részét "a természet szolgálatában" töltik. Az öt éves időszakra történő visszatekintés arra is jó, hogy felismerjük "hibáink vannak, de erényeink többek" és arra is jó alapot ad, hogy a jövőre vonatkozóan tudjunk tervezni, kijelölve a főbb haladási irányt a madártan és a természetvédelem útján, „ahol az út a cél” (a szerk.).

TERMÉSZETVÉDELEM

A második békamentés Balogunyom határában

Kelemen Tibor

9700 Szombathely, Király u. 15. I/3.

Idén második alkalommal rendeztük meg a békamentő akciónkat. A fóliasort, amely idén kb. 80 méterrel hosszabb volt (280 m) a tavalyinál, három részletben tudtuk felrakni. Március 19-én, vasárnap délelőtt kezdtük el a fólia felállítását, illetve a 14 vödör leásását. Az utolsó 80 métert csak pénteken tudtuk befejezni. A munkában részt vett Dankovics Róbert, Lőrincz Csilla, Horváth Tamás, illetve négy "madarász ovis apuka". Szerdán, március 22-én megindultak a barna varangyok. A reggeli és esti órákban végeztük a vödrök ellenőrzését. A kiutazásban nagy segítségünkre volt Lendvai Imre tagtársunk, aki mindig készségesen vitt ki bennünket saját autóján.

A hét végéig hűvös időjárás volt, a békák száma lassan emelkedett. Szerda este az előző évben nem tapasztalt jelenségnek voltunk szemtanúi. A barna varangyok többsége (172 példány) és kb. ugyanennyi erdei béka visszafelé, az erdő irányába vándorolt. Egész este esett az eső. A meghosszabbított fóliával kb. 100 példány barna varanggyal többet sikerült megmenteni, mint tavaly. A békamentésről a Szombathelyi Városi Televízió és a Vas Népe is beszámolt.

A megmentett békák napi egyedszámának alakulását az alábbi táblázat foglalja össze.

Dátum	03. 22.	03. 23.	03. 24.	03. 25.	03. 26.	03. 27.	03. 28.	03. 29.	03. 30.	03. 31.	Σ
barna varangy (Bufo bufo)	14	20	14	277	172	133	30	46	37	7	750
zöld varangy (Bufo viridis)	-	-	-	5	5	-	-	-	-	-	10
erdei béka (Rana dalmatina)	6	3	2	7	7	3	-	1	-	-	29
mocsári béka (Rana arvalis)	-	1	-	1	2	1	-	1	-	-	6

gyepi béka (Rana temporaria)	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
barna ásóbéka (Pelobates fuscus)	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	4
zöld levelibéka (Hyla arborea)	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	3
kecskebéka (Rana esculenta)	-	-	-	1	2	-	-	1	-	1	5
tarajos gőte (Triturus cristatus)	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2
pettyes gőte (Triturus vulgaris)	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	3
összesen	20	24	17	296	189	138	31	51	39	9	814

Vas megye fehér gólya (*Ciconia ciconia*) állománya a 2000. évben (gólyaszámlálási gyorsmérleg)

Barbácsy Zoltán

9941 Óriszentpéter, Siska szer 2., e-mail: barbazo@elender.hu

A 2000. jubileumi évben, Vas megyében összesen 357 fehér gólyafészek került összeírásra. Ebből 317 fészek volt lakott valamilyen szinten, 304 fészekben költöttek párok (HPa), 4 fészekben magányos gólya (HE) tartózkodott, míg 9 fészket csak átmenetileg, rövid ideig foglaltak el gólyák (HB 1,2).

Az idei évben a fiókaszaporulat szerényebb volt az átlagosnál. A fiókákat sikerrel felnevelő párok (HPm) is csak átlagosan 2,5 fiókát neveltek fel, míg az összes gólya párra számított középérték csak 1,8 lett. Ezzel a ténnyel szoros összefüggésben a fiókák nélküli párok száma magasabb volt a többéves átlagnál, 20,8 %-ot ért el. Az idei gyengébb gólyás évet kézenfekvőnek tűnik párhuzamba állítani a rendkívül száraz tavaszi, nyári időjárással, azonban ez vélhetően csak az egyik tényezője a kialakult helyzetnek, amit e helyütt nincs lehetőség kifejteni. Itt

említem meg, hogy a gólyák időjárással összefüggő éhezéséről és azzal összefüggő fiókapusztulásról szóló laikus vélekedés nem állja meg a helyét. A táplálkozásában több lábon álló, állati táplálékban nem válogató gólya, mely fészketől több km-es távolságra is eljár táplálék után, nem kerül ilyen helyzetbe.

Idén a kétfiókás fészkek aránya volt a legmagasabb, 31 %, a háromfiókásaké 27,7 %. Az egyfiókás fészkek aránya (7,5 %) is meghaladta a négyfiókásokét (6,1 %), míg csak 3 fészkealjban nevelődött öt fióka.

Az idei évben 10 új fészkek létesült, ami csekélyebb mértékű az átlagosnál. Ez 2,9 % relatív állománynövekedést jelentett, a 6-8 %-os többéves középértékkel szemben. Emellett jelzés értékű és nyugtalanító az üres fészkek magas száma (40). Az 1997. évi katasztrofálisan rossz gólyás év hatásaként számos fészkek elnéptelenedett, ahová a mai napig nem telepedtek le új gólyák. Figyelemre méltó, hogy a jó fészkelő körzetnek számító Rába-völgyében fekvő Csörötneken, Gasztonyban, Vasszentmihályon és Szentgotthárdon vagy a hasonlóan jó gólyás élőhelynek számító Marcal-völgyben lévő Bobán és Kemenespálfán is található jó néhány ilyen évek óta el nem foglalt fészkek.

Örvendetek viszont, hogy az idei új fészkek közül három olyan községben települt, melyben sok év óta nem fészkeltek gólyák. Ezzel 29-re zsugorodott azon községek száma Vas megyében, ahol nem fészkelnek gólyák. A nyolcvanas években közepén ez a szám még 70 volt. Idén valamennyi új fészkek villanyoszlopra épült.

A gólyák védelme, valamint az általuk, környezetükben okozott szennyezés, kellemetlenség csökkentése érdekében idén az Egyesületünk 27 fészkeknél végzett különféle beavatkozást. Ezek között szerepelt, többek között három fészkek áthelyezése külön oszlopra, valamint több villanyoszlopon lévő fészkek megemelése biztonságos fészektartóra és egy óriáskéményre épült fészkek megemelése vas fészektartóra. Mindezen munkákat a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és az ÉDÁSZ Rt hathatós támogatásával végeztük.

A költő gyurgyalagok (*Merops apiaster*) állományának felmérése és védeleme Vas megyében (2000)

Gyurácz József

9737 Bük, József A. 1./d., e-mail: gyjozsi@fs2.bdtf.hu

Az idén is felmértük az ismert helyeken a Vas megyében költő gyurgyalagok és partifecskek (*Riparia riparia*) számát. A felmérés része az MME RTM programjának és a Nemzeti Biodiverzitás-monitorzó Rendszernek. Az eddig ismert telepeken kívül három új, bár már korábban is meglévő telepről szereztünk tudomást. Az egyik Tormásliget, a másik Halogy (Varga László szóbeli közlése), a harmadik Döröske (dr. Izsák János szóbeli közlése) határában található.

Település	Gyurgyalag	Partifecske
Bozsok	22	-
Cák	2	-
Döröske	2	-
Egervölgy	18	-
Gérce	1	300
Győrvár	6	500
Halogy	2	-
Hosszúpereszteg	5	15
Ikervár	66	-
Káld	2	-
Köcsk	1	3
Mersevát	4	250
Molnaszecsőd	3	-
Olaszfa	1	-
Pácsony	4	-
Perenye	25	-
Petőmihályfa	6	-
Tormásliget	3	-
Vashosszúfalu	8	-

2000-ben a 19 költőhelyen a költő gyurgyalag párok becsült száma összesen 181, a partifecskéké 1086 volt.

A lerézsűzött izsákfai homokbányát már benőtte a növényzet, így ott gyurgyalag idén már nem fészkel. Bérbaltaváron még költhetne, de valószínűleg emberi zavarás miatt nem telepedhetett meg. A gércei, 6-8 méter magas földfal is gyakorlatilag megszűnt a növényzet térhódítása és a fal erodálódása miatt, mint gyurgyalag fészkelőhely. A fal lépcsőzetes(!) lerézsűzésével kialakíthatók lennének olyan kisebb függőleges falrészletek, amelyek karbantartásával a faj fészkelési lehetősége hosszabb távon fenntartható lenne és így a balesetveszély is megszűnne. Hosszúperesztegen a fiókanevelés időszakában több költőüreget is betömtek faágakkal. Az országos felmérés során több helyről jeleztek hasonló eseteket, melyeknek többségét a közelben lakó méhészt végezte. A méhészek körében, a gyurgyalaggal kapcsolatban felmerülő kérdésekre a Madártávlat oldalain (VII. évf. 5. szám) válaszoltam.

Kérem tagtársaimat, akik újabb gyurgyalagtelepről tudnak, hogy jelezzék számomra. Előre is köszönöm!

Denevérvédelem

Pálmai Angéla - Dankovics Róbert

9721 Gencsapáti, Ady E. u. 49., e-mail: drobert@fs2.bdtf.hu

Valami mozdul! A padláson, a falak repedéseiben és még ezernyi apró zugban, de ami talán a legfontosabb az emberek természetéhez való viszonyában, s talán ezen keresztül egymáshoz viszonyulásában is. Az elmúlt években mind gyakrabban keresték meg az egyesületünket, a Fertő-Hansági Nemzeti Parkot és más, a természet védelmével aktívan foglalkozó szervezeteket azok a segítőkész emberek, akiknek házában, munkahelyén valamilyen kellemetlen "albérlő" – nyest, nagypele, denevér, stb. - telepedett meg, de mégsem állt a főbérlő szándékában kiirtani, vagy mindenáron elkergetni a megjelent jövevényt.

Ez év január 20-án a Magyar Nemzeti Bank szombathelyi székházából Turay

András, az egyesületünk hajdani tagja, vadászati felügyelő keresett meg a Savaria Múzeumban. Elmondása szerint a székház egyik használaton kívül álló, felújításra váró szobájában rengeteg denevér lóg a falakon és fekszik elpusztultan a padlón. Mint később megtudtuk a bankban korai denevérek (*Nyctalus noctula*) több száz példányból álló kolóniája próbált áttelelni. Hazánkban az épületekben mintegy tíz denevérfaj fordul elő. Ezek közül a városokban a leggyakoribbak a korai denevér (*Nyctalus noctula*) és a közönséges denevér (*Myotis myotis*).

A helyiség alapos átvizsgálásakor az elérhető helyeken lévő denevéreket összegyűjtöttük. Az első alkalommal a falakról, a szekrények alól, és a sérült redőnytokból közel 120 denevér került átszállításra a Savaria Múzeum padlására, valamint további 30 példányt találtunk elpusztulva. A denevérek a redőnytok belső repedésein keresztül jutottak a helyiségbe, ahol a meleg hatására felélénkültek. A holtan talált példányok felemésztették tartalék tápanyagukat. A táplálékhiány és a vízvesztés következtében elpusztultak. Az elkövetkező hetekben további négy alkalommal voltunk a szobában, s minden alkalommal denevérekkel távoztunk. Az utolsó alkalommal a redőnytokokat szedtük szét, ami ideális pihenőhelyül szolgált a denevérek számára.

Az öt alkalommal összesen közel 250 denevért számoltunk össze. Elpusztulva találtunk 58 példányt, valamint a leromlott kondíció miatt további 49 pld. pusztult el röviddel a megkerülése után.

A kimentett állatokat először megittattuk, majd a jobb kondícióban lévőket egy vászonzsákkal bélelt hordóba helyezve rögtön teleltettük. Gyakran előfordult, hogy a még élő, végletekig legyengült denevér már inni sem tudott, így az szinte a kezünkben pusztult el.

A sovány állatokat rendszeresen ettük csipeszről lisztkukaccal, amit kezdetben nehezen fogadtak el, de egy idő után már a tálból vagy a aljzatról is önállóan ettek. Néhány bőregér annyira felélénkült, hogy szinte mindenbe beleharapott mi a közelébe került. Eleinte minden nap az esti órákban került sor az etetésre. Megtörtént - nem egyszer -, hogy ketten 19 órától éjfélig folyamatosan kínálgattuk a lisztkukacokat a mohón csámcsogó és cserregő, csicsergő népségnek, kik miután teletömték pocakjukat libegtek néhány tiszteletkört a szobában. Mikor kondíciójuk javult, ezen példányokat is teleltettük. A teleltetésnél nagyon körültekintően kellett eljárni. Fontos volt, hogy olyan dobozt találjunk nekik, amelyben tudnak fejjel lefelé lógni, képesek kiterjeszteni szárnyukat, és ha akarnak csoportokba tudnak verődni.

(A korai denevérekre jellemző, hogy csoportosan telelnek.) A teletetés 10°C körüli hőmérsékleten történt, ahol az állatok nem hűltek le túlságosan, csak élettevékenységük lassult le, aminek köszönhetően tartalék tápanyagukat lassabban használták fel. A teletetett egyedeket is folyamatosan figyeltük, és amennyiben valamelyikük kondíciója megkívánta, újra etetni kezdtük. A kis kolónia szabadon bocsátásáig közel öt kg lisztkezacot fogyasztott el, amelynek beszerzési díját egyesületünk bocsátotta rendelkezésünkre. Gyakorlatilag folyamatosan - néhány nap kieséssel - a tavaszi szabadon bocsátásig etettünk.

Április első és második hetében - a korai és a meleg tavasznak köszönhetően - összesen 97 példányt bocsátottunk szabadon.

A hibás redőnytok megjavítása után a denevérek nem tudtak újra beköltözni a tokba, melynek köszönhetően megszűnt egyrészt a veszély, hogy újabb egyedek pusztulnak el, másrészt a kényszerű társaság is, amely megzavarta a bank megszokott hétköznapijait.

Köszönettel tartozunk Hajós Lászlónénak a kincstár igazgatónőjének és Máté Lászlónak a segítőkészségükért, amellyel jelentősen támogatták az életben maradt denevérek mentését.

MONITORING, FAUNISZTIKA, FLORISZTIKA

A biodiverzitás monitorozása Tömördön

Gyurácz József

9737 Bük, József A. u. 1/d., gyjozsi@fs2.bdtf.hu

A Tömördi Madárvártán végzett monitoring tevékenységünk célja a tömördi Nagy-tó és környékén élő növény és állatpopulációk nagyságában, térbeli eloszlásában, a növénytársulások és állatközösségek faj és egyedszám viszonyaiban, faji sokféleségében, valamint funkcionális és térbeli szerkezetében bekövetkező változások nyomon követése, okainak feltárása. A tevékenységek részben kapcsolódnak a Berzsényi Dániel Főiskola Állattani Tanszéke által

szervezett ökológia terepgyakorlatokhoz, ahol a biológia szakos hallgatók megismerkednek az egyes vizsgálati módszerekkel.

A monitorozás 1998 óta minden év azonos időszakában, azonos módszerekkel az alábbi élőlénycsoportokra terjed ki.

1. Növénytársulások cönológiai vizsgálata Keszei Balázs, a kőszegi Jurisich Miklós Gimnázium tanárának vezetésével.

2. A gyakoribb növénytársulások talaj-avar szintjében élő bogarak (Coleoptera) és a soklábúak (Myriapoda), pl. százlábúak, ikerszelvényesek együttese. Az állatok határozásában dr. Korsós Zoltán és dr. Szél Győző, a Magyar Természettudományi Múzeum munkatársai vesznek részt.

3. A növényzeten élő pókközösségek (Araneae). A pókok gyűjtését, határozását és az adatok feldolgozását dr. Szinetár Csaba, a BDF Állattani Tanszékének tanára végzi.

4. A tóban és a környékén levő időszakos vizekben szaporodó kételtűek felvételezése Dankovics Róbert, a Savaria Múzeum munkatársának irányításával.

5. A három különböző élőhelytípusban (cseres-tölgyes, töviskes, gyp-mocsár) költő madárpopulációk felvételezése pontszámlálással és jelölés-visszafogással.

6. A vonuló madárpopulációk nagyságának, vonulásdinamikájának, telelő területeinek, stb. vizsgálata Bánhidi Péter, egyesületünk titkárának szervezésében.

A Cinegében közölt előzetes és részeredmények egy hosszú távú monitorozási munka majdani összegzésének alapját képezik.

**Adatok a Tömördi Madárvárta környékének pókfaunájához
A csertölgy (*Quercus cerris*) lombzatán élő pókok (*Araneae*)
felmérése (1999-2000)**

Szinetár Csaba

9700 Szombathely, Olimpia u. 34. szcsaba@fs2.bdtf.hu

1999 és 2000 tavaszán a BDF Állattani Tanszékének szervezésében a Tömördi Madárvárta területén kerültek lebonyolításra a biológia tanár szakos hallgatók

ökológiai terepgyakorlatai. Ezek keretében vizsgáltuk a terület jellemző fás szárú növényein élő pókegyüttesek néhány közösségi jellemzőjét. A kopogtatóhálójával végzett gyűjtések faunisztikai feldolgozásának eredményeiből jelen közleményben a csertölgy alacsony lombkoronaszintjében élő fajegyüttes vizsgálatának eredményeiről számolok be.

A gyűjtések a madárvártától északi irányban elhelyezkedő cseres-tölgyes szegélyében álló idős csertölgyek alacsony lombjáról (1-2 m) történtek. A mintavételezés 70 cm-es átmérőjű kopogtatóhálójával történt. Egy-egy minta 5 darab 70 cm-es ág kopogtatását jelentette. 1999-ben és 2000-ben egyaránt 5-5 mintavétel történt. A gyűjtések időpontjai: 1999. 05. 17-18.; 2000. 05. 15-16.

A begyűjtött 308 pók mintegy 50%-a volt ivarérett (91 nőstény, 61 hím, 156 fiatal). A példányok 47 fajt képviselnek. A jelentős fajgazdagságban két tényezőnek lehet fontos szerepe. Egyrésztől érvényesül a területre jellemző heterogén környezet hatása, azaz a viszonylag kis területen belül jelentkező élőhelyi sokféleség hatása, másrésztől a napsütötte erdőszélre jellemző gazdag repülő rovar kínálat, mely a lombozati pókok számára meghatározó feltétel. A vizsgálati anyagban szereplő fajok többsége a lombos fafajokra jellemző gyakori európai elterjedésű pók. A domináns fajoknak bizonyult fajok mindegyike tipikus lombozati faj (*Entelecara acuminata*, *Theridion varians*, *Paidiscura pallens*, *Dictyna uncinata*, *Nigma flavescens*, *Heliophanus cupreus*).

Faunisztikai szempontból figyelemreméltó adatnak számít a *Diaea pictilis* (Banks, 1896) előkerülése. Európa szerte ritka faj. Eddigi adatai szinte kizárólag tölgyről származnak. Magyarországról eddig csupán egy publikált adata volt ismert az Őrségből. Említést érdemel még a sápadt törpepók (*Paidiscura pallens*), mint szintén tipikus tölgy-kísérő faj. E parányi méretű (1,5 mm) gömbölyded potrohú pókocska tipikusan a levelek fonákán tartózkodik, ott szövi kisméretű hurokhálóit, valamint a nőstényei a testméretüket meghaladó sokszögletű petecsomóikat is itt őrzik.

A csertölgy lombozatlakó pókjai (Tömörd, 1999-2000.) (nőstény / hím / fiatal):

Fajok / Mintavétel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Σ
Mimetidae – Bütyköspók											
<i>Ero</i> sp.	-	-/-/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-/-/1
Theridiidea – Törpepók											
<i>Achaeearanea lunata</i>	-	-	-/-/3	-	-	-	-	-	-	-	-/-/3
<i>Dipoena melanogaster</i>	-	-	-/1/-	-	-	-	-	-	-	-	-/1/-
<i>Enoplognatha ovata</i>	-/-/2	-/-/2	-	-	-/-/1	-	-/-/1	-	-	-/-/3	-/-/9

<i>Philodromus cespitum</i>	1/-/-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/-/-
<i>Philodromus dispar</i>	-	-	-	-/1/-	-	-	-	-	-	-	-/1/-
<i>Philodromus rufus</i>	-/1/-	-/-/1	1/-/3	-	-	-	-	1/-/2	-/1/2	-	2/2/8
<i>Philodromus</i> (aur. sp.gr.juv)	-/-/3	-/-/1	--/10	-/-/9	-/-/5	-/-/2	-/-/2	-/-/1	-/-/3	-/-/3	-/-/39
Tmomisidae- Karolópókok											
<i>Diaea pictilis</i>	-	-/1/-	1/1/-	-	-/1/-	-	-	-	-	-	1/3/-
<i>Diaea</i> spp. (juv)	-	-	-	-/-/1	-	-	-	-	-	-	-/-/1
<i>Misumena vatia</i>	-/2/-	-	-	-	-	-/1/-	-	-	-	-	-/3/-
<i>Misumenops</i> <i>tricuspidatus</i>	1/-/-	-	-	-/2/-	-	1/-/-	-/1/-	-	-	-	2/3/-
<i>Pistius truncatus</i>	-/-/2	-/1/-	-	-/-/1	-	-/-/2	-/-/1	-	-	-	-/1/6
<i>Xysticus cristatus</i>	1/-/-	-	-	-	-	1/-/-	-	-	-	-	2/-/-
<i>Xysticus lanio</i>	-	-/2/-	-	2/-/-	-	-	1/-/-	-	-	-	3/2/-
<i>Xysticus</i> spp. (juv)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-/-/1	-/-/1
Salticidae –Ugrópókok											
<i>Ballus chalybeius</i>	-	-	-/1/1	-	-	-	-	-	-	-	-/1/1
<i>Carrhotus xantogramma</i>	1/-/-	1/-/-	-	-/-/1	-	1/-/-	1/-/-	-	-	-	4/-/1
<i>Heliophanus cupreus</i>	-/2/-	1/1/-	-	1/-/-	-/1/-	-	-/3/-	-	-	-	2/7/-
<i>Heliophanus</i> sp. (juv)	-	-	-	-	-/-/1	-	-/-/2	-	-	-	-/-/3
<i>Macaroeris nidicolens</i>	-	-	-	-/1/-	-/-/1	-	-	-	-	-	-/1/1
Σ nőstény / hím / fiatal	15/11 /20	8/9/ 18	16/8 / 30	6/10 / 18	10/6 / 14	9/3/ 12	12/9 / 18	4/-/6	5/3/ 10	6/2/ 10	91/61/ 156
Σ egyedszám	46	35	55	34	30	24	39	10	18	18	308

Talajlakó bogár (Coleoptera), ikerszelvényes (Diplopoda) és százlábú (Chilopoda) fajok egy tömördi cseres-tölgyesben

Szél Győző - Korsós Zoltán

1088 Budapest, Baross u. 13., e-mail: korsos@zoo.zoo.nhmus.hu

Az állatok gyűjtése és válogatása 1999 májusában a BDF biológia szakos hallgatóinak ökológia terepgyakorlatán történt. A fajok neve után levő számok a faj egyedszámát jelentik. Az itt közölt bogárfajok hazánk erdős vidékein, illetve nedvesebb helyein általánosan elterjedtek. A nagyobb egyedszámban előkerült fajokról rövid jellemzést adtunk. A tömördi cseres-tölgyesben előforduló ikerszelvényes és százlábú fajok gyakori és általánosan elterjedt fajok a közép-európai lombdőkben. A *-gal jelölt fajok a zavartalanabb erdőfoltokat kedvelik

Carabidae – Futóbogarak

Carabus convexus convexus FABRICIUS, 1775: Selymes futrinka 3

Carabus coriaceus coriaceus LINNAEUS, 1758: Bőrfutrinka 1

Carabus nemoralis nemoralis O.F.MÜLLER, 1764: Ligeti futrinka 65.

A zárt erdők övében fordul elő, hazánkban a Dunántúlon és az Északi-középhegységben gyűjtötték, az Alföldről nincs adata. Védett.

Carabus ullrichi sokolari BORN, 1904: Rezes futrinka 3

Notiophilus rufipes CURTIS, 1829: Vöröslábú szemesfutó 19. Hazánkban az Alföld fátlan vidékein ritkább, de az erdős vidékeken általánosan elterjedt.

Clivina fossor (LINNAEUS, 1758): Egyszínű vakondfutó 1

Bembidion lampros (HERBST, 1784): Közönséges gyorsfutó 1

Bembidion properans STEPHENS, 1828: Bronzos gyorsfutó 1

Poecilus cupreus (LINNAEUS, 1758): Rezes gyászfutó 2

Pterostichus minor GYLLENHAL, 1827: Vöröslábú gyászfutó 1

Pterostichus niger (SCHALLER, 1783): Komor gyászfutó 4

Pterostichus oblongopunctatus (FABRICIUS, 1787): Gödörkés gyászfutó 50. Erdőlakó faj, mely a domb- és hegyvidéki erdeink egyik legközönségesebb faja. Az Alföldről kevesebb adata van (pl. Bátorliget, Hortobágyi Nemzeti Park.)

Pterostichus ovoideus (STURM, 1824): Laposzemű gyászfutó 7

Abax carinatus (DUFTSCHMID, 1812): Bordás szélesfutó 25. A hazai (kissé szórványos) előfordulási adatok zöme a középhegységi és dombvidéki tölgyesekre és bükkösökre esik, az Alföldön előkerült Szigetközből (a keményfaligetek egy részéből), Szeged környékéről, Bátorligetről valamint Békés megyéből.

Abax parallelepipedus (PILLER et MITTERPACHER, 1783: Félbordás szélesfutó 73. Hazánkban a hegy és dombvidék lombdőzónájában gyakori vagy közönséges, legtöbbször kövek vagy fadarabok alatt található. Az Alföldön jelentős mennyiségben csak Szigetközből és a Szatmár-Beregi-síkról (a keményfaligetekből) került elő.

Abax parallelus (DUFTSCHMID, 1812): Kis szélesfutó 77. A hegy- és dombvidék erdeiben (elsősorban bükkösökben és tölgyesekben) gyakori, az Alföldről egyáltalán nincs adata. Az előző fajjal sokszor együtt fordul elő.

Molops piceus austriacus GANGLBAUER, 1889: Tömzsi futó 5

Amara communis (PANZER, 1797): Kis közfutó 1

Amara convexior STEPHENS, 1828: Nagy közfutó 7

Amara ovata (FABRICIUS, 1792): Tojásdad közfutó 1

Ophonus nitidulus STEPHENS, 1828: Fényes bársonyfutó 1

Pseudoophonus rufipes (DE GEER, 1774): Nagy selymesfutrinka 8

Harpalus atratus LATREILLE, 1804: Gyászos fémfutó 20. Hazánkban elterjedt, és viszonylag gyakori faj, melyet különféle erdőtársulásokban (az Alföldön, a domb- és hegyvidéken egyaránt) gyűjtöttek.

Harpalus latus (LINNAEUS, 1758): Széles fémfutó 1

Harpalus tardus (PANZER, 1797): Lomha fémfutó 5

Drypta dentata (ROSSI, 1790): Atlaszfutó 1

Silphidae – Dögbogarak

Xylodrepa quadripunctata (LINNAEUS, 1761) Négypettyes hernyórabló 1

Phosphuga atrata (LINNAEUS, 1758) Bordás csigarabló 1

Staphylinidae – Holyvák

Ocypus biharicus J.MÜLLER, 1926 1

Platydracus fulvipes (SCOPOLI, 1763) 1

Platydracus stercorarius (OLIVIER, 1795) 17

Lucanidae – Szarvasbogarak

Platycerus caraboides (LINNAEUS, 1758) Fémes szarvasbogár 1

Trogidae – Troxbogarak

Trox sabulosus (LINNAEUS, 1758) Közönséges földibogár 1

Geotrupidae – Álganéjtúrók

Anoplotrupes stercorosus (LINNAEUS, 1758) Erdei ganéjtúró 10

Scarabaeidae – Ganéjtúrók

Onthophagus verticicornis (LAICHARTING, 1781) – Fekete trágyabogár 1

Anobiidae – Álszúk

Ptinus fur (LINNAEUS, 1758) Közönséges tolvajbogár 1

Nitidulidae – Fénybogarak

Glischrochilus quadrisignatus (SAY, 1835) Négyfoltos fénybogár 1

Diplopoda - Ikerszelvényesek

Glomeris hexasticha (gömb-soklábú) 8

Ophiulus pilosus 12

Leptoiulus proximus 6

Megaphyllum projectum (erdei vaspondró) 13

Polyzonium germanicum (szívó ezerlábú)* 1

Cylindroiulus boleti (farkatlan vaspondró) 1

Chilopoda - Százlábúak

Lithobius forficatus (barna százlábú) 1

Lithobius dentatus (erdei százlábú)* 2

Lithobius erythrocephalus (vörösfejű százlábú) 1

Lithobius mutabilis (változó százlábú) 1

Kétéltű és hüllő faunisztika

Dankovics Róbert

9721 Gencsapáti, Ady E. utca 49, e-mail: drobert@fs2.bdtf.hu

Az idei év forró száraz nyarával jelentősen csökkentette a kétéltűek számára fontos kisvizek számát, s ezzel lárváik kifejlődési esélyeit is. Ugyanez az időjárás a hüllők számára kedvező feltételeket biztosított, s fiatal, ez évi gyíkcsockák szaladgáltak már július közepe előtt, melyek jól megerősödve nagyobb eséllyel vészeltetik át a telet.

Szombathelyen a Kámoni Arborétum tavaiban rendszeresen szaporodnak barna varangyok (*Bufo bufo*), zöld varangyok (*Bufo viridis*), a kecskebéka fajcsoport képviselői, és ez évben néhány barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*) ebihal is előkerült, megerősítve ezzel az eddigi feltételezéseket, miszerint kisebb egyedszámmal e faj is gazdagítja a megyeszékhely herpetofaunáját.

Az Őrségben és a Vendvidéken tovább folytatódott az élő- és a szaporodóhelyek felmérése, melynek köszönhetően a tarajos götte (*Triturus cristatus*) újabb lelőhelyeit fedeztük fel Apátistvánfalva mellett, és a gyepi béka (*Rana temporaria*) eddigi legjelentősebb Vas megyei szaporodóhelye is ismertté vált Szakonyfalu határában. A Grajka-patak völgyében egy közel ötven méter hosszú szakaszon csaknem 150 gyepi béka, zömében hímek várták halk vartyogással fűtött izgalommal a folyamatosan érkező nőstényeket. A BDF Állattani Tanszékének szervezésében lezajlott állatrendszertani gyakorlaton a Vadása-tó északi átereszénél több ezer frissen átalakult barna varangyot (*Bufo bufo*) figyelhattünk meg amint ugrándozott a vízparton.

A tömördi Nagy-tó és Kis-tó tavaszi vízállásaiban pettyes gőték (*Triturus vulgaris*), barna varangyok (*Bufo bufo*), valamint erdei békák (*Rana dalmatina*) szaporodtak jelentős számban. A Kis-tóban 70 erdei béka hím és közel 170 petecsomó lebegett. A száraz tavasz és nyár sajnos az összes vízállást kiszárította, így a lárvák sem fejlődhettek ki. Az ősz folyamán több tarajos götte (*Triturus cristatus*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*) is megjelent az esők nyomán kialakult pocsolyákban.

A Kőszegi-hegységben 2000 évre tervezett foltos szalamandra (*Salamandra*

salamandra) felmérés a száraz időjárás miatt nem valósult meg. Helyette a hegység fali gyík (*Podarcis muralis*) állományának vizsgálata kezdődött el az élőhelyek feltérképezésével. Közben több sziklakibúvás mellett erdei sikló (*Elaphe longissima*) vedlett bőre, és a sikló is előkerült. A Kőszeg és Velem közti műút mentén az árok vízzel telt szakaszain közel 50 fiatal sárgahasú unka (*Bombina variegata*) fejlődött ki a nyár folyamán. Az őszi esők után a foltos szalamandrák is előmerészkedtek védett üregeikből, s az idei szaporulat néhány egyede is megfigyelhető volt, amint telelőhelyet keres.

A jövő évtől szeretnénk kibővíteni a megyében folyó kétéltű és hüllő szaporodó és élőhely felmérést. Ennek előfeltétele, hogy tagtársaink is bekapcsolódjanak e munkába is. Kis hazánk egyetlen teknőse, kevéske békája, néhány gyíkja és kígyója pár fajtól eltekintve egyszerűen felismerhető és mindenki számára könnyen megtanulható. Szeretnénk, ha tagtársaink a lakhelyükön és annak környékén található kétéltűekről és hüllőkről, az esetleges szaporodóhelyekről feljegyzéseket készítenének, és ezt, illetve bármely programmal kapcsolatos kérdést eljuttatnák a szerző címére.

Tömördi Természetvédelmi és Madárgyűrző Táborok (2000)

Bánhidi Péter - Polovitzer Péter

9700 Szombathely, Nagy L. u. 36., e-mail: peter.banhidi@ktm.x400gw.itb.hu

9943 Kondorfa, Hegy u. 40.

A tavaszi Tömördi Természetvédelmi és Madárgyűrző Tábort 2000-ben április 28. és május 6. között rendeztük meg. A kedvező időjárásnak köszönhetően 34 faj 193 példánya kapott gyűrűt (ld. az alábbi táblázatban), illetve 61 visszafogásunk volt. Idén először gyűrűztünk fekete harkályt Tömördön. A tábor jó hangulatban telt, minden résztvevő tagtársunk segítségét köszönjük.

Az őszi Tömördi Természetvédelmi és Madárgyűrző Tábort 2000-ben augusztus 20-tól november 19-ig rendeztük meg. Így a tavalyihoz képest újabb

három héttel nőtt az időtartam. Ez annak köszönhető, hogy sikerült újabb gyűrűzőket megnyerni a munkához, megyén kívülről is. E téren további együttműködési tervek is vannak, és talán sikerül egy-két éven belül elérni, hogy augusztus elejétől november végéig működhessen folyamatosan a tábor a madárvártán.

Az idén 27 hálót állítottunk a befogáshoz. Ezek közül a három erdő szélén állót október elejétől hosszabb-rövidebb időre le kellett szedni, mert a területünkkel szomszédos erdőrészletben gyérítést végeztek, így útban is voltak és veszélybe is kerültek. Amikor az időjárás engedte, egy vagy két kockaháló is állt ragadozók befogására.

A fajösszetételt befolyásolta, hogy a száraz tavasz, az aszályos nyár miatt a tó teljesen kiszáradt. Az őszi tábor idején 72 faj 4576 példányát jelöltük. A fajokat és a fajonkénti példányszámokat az alábbi táblázat tartalmazza (kiegészítve a költési időben, május 15-16-án pontszámlálással felvételezett 32 faj 113 példányának adataival - a szerk.):

Faj	Tavaszi vonulás/költés	Költés	Őszi vonulás
1. barátcinege (<i>P. palustris</i>)	-	1	50
2. barátposzáta (<i>S. atricapilla</i>)	32	13	236
3. barázdabillegető (<i>M. alba</i>)	-	2	-
4. barna rétihéja (<i>C. aeruginosus</i>)	-	-	1
5. berki tücsökmadár (<i>L. fluviatilis</i>)	-	-	-
6. cigány csaláncsúcs (<i>S. torquata</i>)	2	1	10
7. citromsármány (<i>E. citrinella</i>)	4	2	103
8. cserregő nádip. (<i>A. scirpaceus</i>)	-	-	2
9. csilpcsalp füzike (<i>Ph. collybita</i>)	1	4	309
10. csíz (<i>C. spinus</i>)	-	-	1
11. csuszka (<i>S. europaea</i>)	1	-	14
12. énekes nádiposzáta (<i>A. palustris</i>)	-	2	5
13. énekes rigó (<i>T. philomelos</i>)	4	3	89
14. egerészölyv (<i>B. buteo</i>)	-	3	1
15. erdei fülesbagoly	-	-	2
16. erdei pinty (<i>F. coelebs</i>)	1	6	40
17. erdei pityer (<i>A. trivialis</i>)	3	2	17
18. erdei szürkebegy (<i>P. modularis</i>)	-	-	59
19. fácán (<i>Ph. colchicus</i>)	-	1	2
20. fekete harkály (<i>D. martius</i>)	1	2	-
21. fekete rigó (<i>T. merula</i>)	1	8	138
22. fenyőpinty (<i>F. montifringilla</i>)	-	-	18
23. fenyőrigó (<i>T. pilaris</i>)	-	-	2
24. fenyvescinege (<i>P. ater</i>)	-	-	41
25. fitisz füzike (<i>Ph. trochilus</i>)	1	-	86
26. foltos nádip. (<i>A. schoenobaenus</i>)	-	-	4
27. függőcinege (<i>R. pendulinus</i>)	-	-	11
28. fülemüle (<i>L. megarhynchos</i>)	2	1	1
29. fűj (<i>C. coturnix</i>)	-	-	2
30. füstifecske (<i>H. rustica</i>)	-	6	19
31. geze (<i>H. icterina</i>)	2	-	4
32. hantmadár (<i>O. oenanthe</i>)	2	-	-

33. házi rozsdafarkú (Ph. ochruros)	-	-	38
34. hegyi fakusz (C. familiaris)	-	-	31
35. kakukk (C. canorus)	-	4	-
36. karvalyposzáta (S. nisoria)	5	-	-
37. kék cinege (P. caeruleus)	3	3	484
38. kékbegy (L. svecica)	-	-	1
39. kenedrike (C. cannabina)	-	-	1
40. kerti poszáta (S. borin)	4	-	16
41. kerti rozsdafarkú (Ph. phoenicurus)	1	-	20
42. királyka (R. regulus)	-	-	521
43. kis fakopács (D. minor)	-	-	5
44. kis légykapó (F. parva)	-	-	2
45. kis poszáta (S. curruca)	6	-	68
46. kormosfejű cinege (P. montanus)	-	-	1
47. kormos légykapó (F. hypoleuca)	3	-	66
48. közép fakopács (D. medius)	-	-	3
49. meggyvágó (C. coccothraustes)	-	-	49
50. mezei pacsirta (A. arvensis)	-	6	-
51. mezei poszáta (S. communis)	64	1	30
52. mezei veréb (Pas. montanus)	18	11	391
53. molnárfecske (D. urbica)	-	-	5
54. nádi sármány (E. schoeniclus)	-	-	79
55. nagy fakopács (D. major)	-	2	7
56. nagy fülemüle (L. luscinia)	-	-	2
57. nagy örgébics (L. excubitor)	-	-	2
58. nyaktekercs (J. torquilla)	-	-	5
59. ökörszem (T. troglodytes)	-	-	89
60. őszapó (Ae. caudatus)	1	-	124
61. réti pityer (A. pratensis)	-	-	3
62. réti tücsökmadár (L. naevia)	-	-	5
63. rozsdás csaláncsúcs (S. rubetra)	12	-	6
64. rövidkarmú f. (C. brachydactyla)	-	-	8
65. sárgarigó (O. oriolus)	-	3	-
66. seregély (S. vulgaris)	-	2	-
67. sisegő füzike (Ph. sibilatrix)	2	-	8
68. sordély (M. calandra)	2	6	1
69. süvöltő (P. pyrrhula)	-	-	27
70. szajkó (G. glandarius)	-	1	11
71. széncinege (P. major)	5	3	357
72. szőlőrigó (T. iliacus)	-	-	33
73. szürke légykapó (M. striata)	2	-	22
74. tengelic (C. carduelis)	-	-	3
75. tövisszűrő gébics (L. collurio)	2	4	37
76. tőkés réce (A. platyrhynchos)	-	2	-
77. tüzesfejű királyka (R. ignicapillus)	-	-	30
78. vadgerle (S. turtur)	-	3	-
79. vízityúk (G. chloropus)	-	2	-
80. vörös vércse (F. tinnunculus)	-	-	1
81. vörösbegy (E. rubecula)	-	3	656
82. zöld küllő (P. viridis)	-	-	3
83. zöldike (C. chloris)	6	-	60
84. zsezse (C. flammea)	-	-	1

Visszafogtunk több korábban itt gyűrűzött madarat, továbbá hálóba került szeptember 25-én egy svéd gyűrűs barátposzáta.

Továbbra is él az együttműködés a szombathelyi Herman Ottó

Szakközépiskolával. Ennek keretében heti váltásban 4-4 fő negyedikes vadásztanuló töltötte gyakorlatát a táborban. Rajtuk kívül a harmadéves vadászosztály tanulói voltak kinn két alkalommal 1-1 napra, valamint az iskola két környezetvédő osztálya is. A gyakorlati természetvédelmi munkában aktívan működtek közre a tanulók.

A tábort sokan keresték föl az idén is szerte az országból, köszönhetően annak is, hogy megrendezéséről előzetesen hírt adtunk a Madártávlatban, és olvasható volt az Interneten is. Jártak ott természetfotósok, madárgyűűzők, erdei iskolások, természetjárók, óvodás csoportok. Talán két eseményt érdemes külön is kiemelni: Szeptember 30. és október 1. voltak a Nemzetközi Madármegfigyelő Napok. Az első napon csoportok érkeztek, a másodikon pedig néhány család egyénileg. Mindannyian élményekben gazdagon távoztak. Közülük akadt olyan család is, akik később újra kilátogattak a táborba.

A Magyar Televízió „Szent István vándorai” címmel ismeretterjesztő filmsorozatot forgatott az országos kéktúra útvonal nevezetességeiről. Mivel a kéktúra 350-400 méterre halad el a madárvártától, a forgatócsoport táborunkat is meglátogatta, és felvételeket készített munkánkról.

Tovább építettük a jó kapcsolatot Tömörd községgel, két tagunk – Lendvai Imre és Hallgas Balázs – részt vett a falu millenniumi zászlóátadási ünnepségén (a polgármester meghívta az összes táborozót).

Szeptemberben ismét elvégeztettük a rétterületeken a szárazúzóást, sőt a szárazság miatt a harmatkásás nagy részén is. A lezúzott növényanyag egy részét – amennyire az idő engedte – a vadásztanulók és a táborozók összegyűűjtötték és kazlakba rakták. A hetesi gyakorlaton lévők egyik feladata a tómeder tisztítása volt. A szerves üledéket egy ásónyom mélyen termelték ki a kiszáradt tófenékről polgári szolgálatos alkalmazottunk irányításával.

Végül, de nem utolsó sorban szólni kell azok odaadó munkájáról, akik akár gyűűzőként, akár segítőként biztosították a tábor megrendezésének személyi feltételeit. Név szerint a következők: Bánhidi Péter, Dankovics Róbert, Eihardt János, Góczán József, dr. Gyurácz József, Illés Péter, Jánosa László, Jene Sándor, Kelemen Tibor, Kiss János (Pécs), Lepold Zoltán, Lepold Ágnes, Lőrincz Csilla, Németh Csaba, Ruff Andrea, Varga László, Wisztercill János.

Köszönet illeti őket azért, hogy a Vas megyei madártan egyik meghatározó tevékenységét segítették.

VII. Rába parti Madárgyűrző Tábor Horvátnádalja, 2000. augusztus 18-27.

Jene Sándor

9900 Körmend, Nádaljai u. 19., e-mail: jenes@freemail.hu

Az egyesület körmendi munkacsoportja az idei évben hetedik alkalommal rendezte meg nyári gyűrző táborát a Rába horvátnádaljai szakaszán. Az eddig megszokott Dobogó erdő melletti területtől nyugatra, a holtág mellett vertük fel sátrainkat. A tábor időpontjául augusztus közepét választottuk.

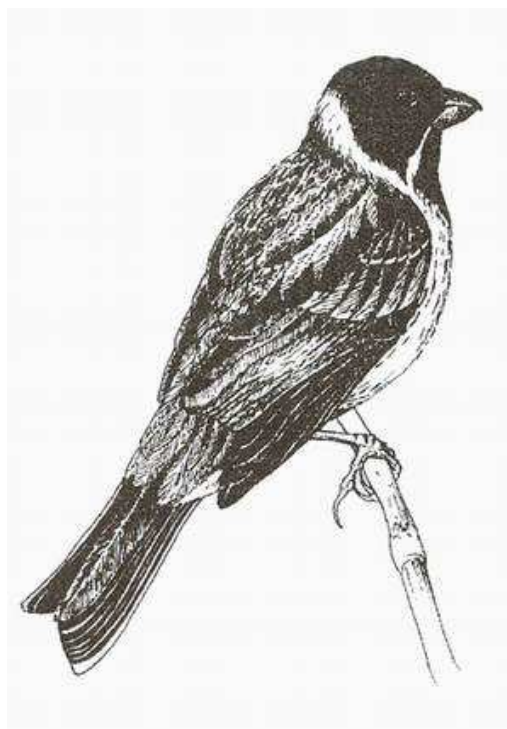
A 14 háló a Rába parti bodzásban, a holtág iszapján és a 8-as útról bevezető dűlő utat szegélyező bokrosban állt kilenc napon keresztül.

A 31 madárfaj 254 példányának megjelölésében valamint a jó tábori hangulat megteremtésében 13 madárbarát közreműködött.

A madarak mellett 7 kisemlőst is sikerült befogni. A befogott állatok között erdei pocok, házi egér, közönséges erdei egér, erdei cickány szerepelt.

A gyűrzött madarak listája az alábbi:

barátcinege (<i>P. palustris</i>)	7
barátposzáta (<i>S. atricapilla</i>)	75
berki tücsökmadár (<i>L. fluviatilis</i>)	3
bőjti réce (<i>A. querquedula</i>)	1
csilpcsalp fűzike (<i>Ph. collybita</i>)	17
csuszka (<i>S. europaea</i>)	6
énekes nádiposzáta (<i>A. palustris</i>)	14
énekes rigó (<i>T. philomelos</i>)	18
erdei pinty (<i>F. coelebs</i>)	1
fekete rigó (<i>T. merula</i>)	7
foltos nádiposzáta (<i>A. schoenobaenus</i>)	5
geze (<i>H. icterina</i>)	6
hegyi fakusz (<i>C. familiaris</i>)	1
karvaly (<i>A. nisus</i>)	1
kék cinege (<i>P. caeruleus</i>)	13
kerti poszáta (<i>S. borin</i>)	7
kis vöcsök (<i>P. ruficollis</i>)	1
kis légykapó (<i>F. parva</i>)	2
kis lile (<i>Ch. dubius</i>)	1
kis poszáta (<i>S. curruca</i>)	2
kormos cankó (<i>T. erythropus</i>)	1
kormos légykapó (<i>F. hypoleuca</i>)	3
mezei poszáta (<i>S. communis</i>)	1
őszapó (<i>Ae. caudatus</i>)	16

réti cankó (<i>T. glareola</i>)	3
rövidkarmú fakusz (<i>C. brachydactyla</i>)	2
sisegő füzike (<i>Ph. sibilatrix</i>)	5
szajkó (<i>G.glandarius</i>)	6
széncinege (<i>P. major</i>)	21
tövisszúró gébics (<i>L. collurio</i>)	1
vörösbegy (<i>E. rubecula</i>)	7

Gallyfészkek térképezése Vas megye északi részén

Fehér István - Mesterházy Attila

9662 Tompaládony, Kossuth L. u. 2.

9662 Mesterháza, Petőfi S. u. 2.

1997 és 2000 között az MME Ritka és Telepesen Fészkelő Madarak monitoring programjához kapcsolódva gallyfészkeket térképeztünk. Összesen tizenkilenc 2,5 x 2,5 km-es UTM négyzetet, 119 négyzetkilométeres, nem összefüggő területet jártunk be. A fészkek keresését mindig télen végeztük. A fészkeket áprilisban és májusban ellenőriztük. A tojások és a fiókák pontos számát a fészkek többségénél nem állapítottuk meg, hogy a fészkelő madarat ne zavarjuk. A fészkelő fajokat az alábbi táblázat tartalmazza. A fészkek helyének pontos megadásától (erdő neve, az UTM négyzetek kódszáma) természetvédelmi megfontolásból eltekintettünk, ezeket a megyei adattár részére és az MME Monitoring Központjának megküldtük.

Faj	Év	Település	Pár	Fióka	Egyéb
Fekete gólya* (<i>Ciconia nigra</i>)	1999	Vát	1	-	
	2000	Káld	1	-	
Darázsölyv** (<i>Pernis apivorus</i>)	1997	Vasszilvág	1	1	tölgy 12 m
	1998	Vasszilvág	1	-	
		Peresznye	1	-	
		Porpác	1	-	fészkek ledőlt
	1999	Vasszilvág	1	-	
2000	Vasszilvág	1	-		
Egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>)	1997	Tompaládony	1	-	
	1999	Peresznye	3	-	
		Vát	3	-	
	2000	Szeleste	2	-	
		Csepreg	1	-	
		Porpác	5	-	

		Nemesládony	2	-	
		Mesterháza	1	-	
		Káld	5	-	
Héja (Accipiter gentilis)	1997	Nemesládony	1	-	
	1999	Vát	1	-	
		Peresznye	1	-	
	2000	Káld	3	-	
		Gór	1	-	
		Szeleste	1	-	
		Porpác	3	-	
Holló (Corvus corax)	1999	Porpác	2	2	kőris, 21 m
	2000	Nemesládony	1	-	tölgy
		Káld	1	3	tölgy
		Celldömök, Ság hegy	1	3	

* fokozottan védett faj

** aktuálisan veszélyeztett faj

Adatok a Kőszegi-hegység és Kőszeg-hegyalja madártani viszonyainak ismeretéhez 1995-2000

Németh Csaba

9730 Kőszeg, Arborétum u. 2., e-mail: koszegitk@matavnet.hu

1995 ősze óta végzek rendszeresen madártani megfigyeléseket a Kőszegi-hegység és Kőszeg-hegyalja mintegy 5000 hektáros magyarországi területén. Az alábbiakban az elmúlt öt év megfigyeléseinek összegzéseként 25 önkényesen kiválasztott faj előfordulásáról, elterjedési viszonyairól közlök adatokat. A fajok kiválasztásánál előnyben részesítettem a terület karakterfajait, a ritka kóborló, a vonatkozó időszakban újonnan megjelent és a fokozott természetvédelmi jelentőséggel bíró fajokat. Saját megfigyeléseimen kívül felhasználtam Lepold Zoltán, Kelemen Tibor és Poropatich István szóban közölt adatait.

A vizsgálat része az MME Ritka és Telepesen Költő Madárfajok Monitoringja (RTM) programjának. A felmért 2,5x2,5 km-es UTM négyzetek száma 25. A szöveges leírást követő UTM négyzetekben regisztráltam a faj jelenlétét, ha a szövegben fészkelés szerepel, akkor a négyzet fészkelőhelyet tartalmaz. Fokozottan védett fajok fészkelési, ill. fészkelést valószínűsítő adatainak UTM kódját nem adtam meg.

- Fekete gólya (*Ciconia nigra*) A vizsgált időszakban egy fészke volt ismert a területen. 1995-ben nem volt sikeres költés, 1996-ban, 97-ben és 98-ban 3 fióka repült ki a fészkekből, 1999-ben nem volt költés, 2000-ben pedig szintén három fiókát nevelt a pár.
- Szirti sas (*Aquila crysaetos*) Egy alkalommal került szem elé, 1998. május 28-án 1 ad példányt láttunk Darázs Zsolttal az Óház kilátótól keletre körözni. (XN14A3)
- Kerecsensólyom (*Falco cherrug*) 1996 és 1999 között többen jelezték, hogy nyári időszakban kerecsensólymot láttak a területen. Magam 2000. február 17-én figyeltem meg, amint az előző évben megtalált hollófészkek fölött a hollópárt támadta egy példány. Ezen a tavaszon még három alkalommal láttam kerecsensólymot, egyszer a kőszegi Chernel-kert fölött, két alkalommal pedig a Pintér-tető és az Óház közti hegygerinc keleti oldalán. (XN14C1, XN15B2, XN14A3)
- Sárszalonka (*Gallinago gallinago*) A Bozsok határában található legelőn 1998. április 4-én 14 példányt figyeltem meg. (XN14B4)
- Uhu (*Bubo bubo*) 2000. szeptember 12-én hallottam szólni, 13-án pedig láttam egy példányt.
- Kék galamb (*Columba oenas*) A Kőszegi-hegység bükköseinek egyik jellemző költő madárfaja. Alkalmas, odvas fákból bővelkedő erdőrészekben néhány tíz méteres távolságban több pár is fészkel. Állomány nagysága becsléseim szerint 30-50 pár körül alakulhat. A hegységben költő párok valószínűleg a Gyöngyös patak menti rétekre és szántókra is lejárnak táplálkozni, erre utal, hogy 2000 májusában több, itt keresgélő madarat is megfigyeltem, melyek a hegység irányába repültek el. (XN05D4, XN15B2, XN15B4, XN14A1, XN14A3, XN14A2, XN14A4, XN14B1)
- Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*) Bár ritkán kerül szem elé, nem ritka madara a térségnek. Egy alkalommal a Kendig tetőn nyír és bükk alkotta cserjésben találkoztam vele, 2000 májusában pedig a Pogányok cserjésedő rétjeinek szélén láttam nászrepülni három példányt. (XN14A4, XN14A2)
- Havasi sarlósfecske (*Apus melba*) 1998. szeptember 27-én 1 példányt figyeltem meg a Kőszegi-hegység Óház-tető nevű magaslata alatt. (XN14A3)

- Hamvas küllő (*Picus canus*) Őszi-téli időszakban rendszeresen lehet találkozni kóborló példányaival a hegységben és a környező gyümölcsösökben (Chernel-kert). Fészkelő állománya pontosan nem ismert, 2000. május 1-én az Írottkő alatt találtam egy revírjét idős jegenyefenyő elegyes bükkösben. (XN04C4)
- Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*) A hegység idős kocsánytalan tölgyeseinek fészkelője. A Szikla-forrás fölött, a Kalaposkőnél, a Pintér-tető tölgyesében, az Andalgó fölött biztosan költ. (XN14A1, XN14B1, XN15B4, XN15D2)
- Fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*) A hegység legritkább harkályfaja, rendkívül rejtett életmódot él. Költési időben idős bükkös melletti égerligetben és sziklai bükkösben figyeltem meg, ez utóbbi helyen biztosan költ. Kedveli a nyírral elegyes, hosszú ideje nem kezelt bükkösöket, ahol gyakran a földön korhadó ágakban keresi táplálékát.
- Hegyi billegető (*Motacilla cinerea*) Biztosan költ a Gyöngyös patak mellett több pár, a Velemi Hosszúvölgyben, az Aranypatak és a Hármaspatak völgyében.
- Vízirigó (*Cinclus cinclus*) 1997. július 24-én fiókait vezető madarat figyeltem meg a Gyöngyös patak Hámor utáni szakaszán. 1999 óta 1 pár fészkelése ismert (Lepold Zoltán közlése) a területen.
- Erdei szürkebegy (*Prunella modularis*) Fiatal lucos szegélyében és idő lucos cserjeszintjében biztosan költ a Hármashatárhegyen és a Kendigen. (XN04C4, XN14A2)
- Havasi szürkebegy (*Prunella collaris*) 1997. április 23-án az Írottkő kilátó előtti köves platón figyeltem meg 1 példányt. (XN04C4)
- Kerti rozsdafarkú (*Phoenicurus phoenicurus*) A kőszegi Királyvölgyben Lepold Zoltán közlése és saját megfigyelés), valamint Velemben (Kelemen Tibor közlése) rendszeresen fészkel néhány pár. 2000. májusában a Chernel-kertben, épület falán található villanyóra-szekrény tetején költött és reptetett 7 fiókat egy pár. Ugyanott a korábbi években házi rozsdafarkú (Ph. ochruros) költött. A fészken kezdettől fogva csirkeháló keret volt a macska fészekrablását megakadályozandó. (XN14C1, XN14A4)
- Léprigó (*Turdus viscivorus*) Gyakorinak mondható fészkelő a hegység bükköseiben, de megtelepszik a kocsánytalan tölgyesekben is. Rendszeresen költ

az Óház kilátó melletti hársfákon. (XN05D4, XN15B2, XN15B4, XN14A1, XN14A3, XN14A2, XN14A4, XN14B1)

Fitiszfűzike (*Phylloscopus trochilus*) Fiatalosokban és sűrűségekben fészkel, például a Hétforrás előtt, a Hármashatárhegyen, stb. (XN14A3, XN04C4)

Kis légykapó (*Ficedula parva*) Kis számú fészkelője a bükkös patak völgyek északi oldalainak. Vonulási időben az egész hegység területén énekel (2000. május 10-én Velem és a Stájer házak között 4 hím énekelt), de költeni csak töredéke marad nálunk. 2000 júniusában egy 1997-ben gyűrűzött hímet fogtam vissza, melynek revírje a korábbival szomszéd erdőrészletben volt. (XN14A1, XN14A3, XN14A2, XN14B1)

Függőcinege (*Remiz pendulinus*) Néhány párban fészkel a Gyöngyös patak mentén és a Kőszegi Alsórét valamint a Doroszlói-rétek vízlevezető árkainak füzeseiben. (XN14C2, XN14C4)

Fenyőszajkó (*Nucifraga caryocatactes*) Rendszeres őszi-téli vendég a hegyalja gyümölcsöseiben és erdőszegélyeiben. Legnagyobb megfigyelt mennyisége 1996. 11. 12-én a kőszegi Királyvölgyben 5 pd. (XN14C1)

Holló (*Corvus corax*) 1999-óta biztosan költ a hegységben egy pár, amely 2000-ben új fészekbe költözött. 2000-ben a kőszegi Alsóerdőn is találtunk egy revírt, majd előkerült a fészke is egy erdeifenyőn (Poropatich István közlése), melyben három fiókat nevelt. (XN15B2, XN24A1) (A holló észak Vas megyei ismert fészkelésein kívül 2000-ben még Kám határában , a Szakotai-patak völgyében is megfigyelték költését, Varga László szóbeli közlése - a szerk).

Zsezse (*Carduelis flammea*) 1995/96 telén jelent meg nagyobb számban (30-50-es csapatokban) a kőszegi temető és a Chernel-kert környékének nyírfáin. (XN14C1)

Keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*) 1999/2000 telén volt egy inváziója, amikor szeptember és március között 10-20 (max. 40) példányos csapatai járták a térséget. Az Óház kilátó környékén egy pár egészen május elejéig kitartott, rendszeresen szedegették a kilátó falának fugáiból a kavicsokat (valószínűleg költöttek itt). (XN14A3)

Süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*) Költési időben a Hörmann forrás, a Stájer házak és a Paprét környékén figyeltem meg táplálkozás, ivás és fürdés közben madarakat. 2000. május 9-én Velemben a Kossuth u. 69. sz. ház előtt

szedegetett egy pár. (XN14A2, XN14A)

További, vas megyei megfigyelések:

Daru (*Grus grus*) 1999. 10. 19-én Tömördön láttam 53 példányt ÉK-ről DNY felé repülni. (XN24C2)

Fenyőszajkó (*Nucifraga caryocatactes*) 2000. október 11-én Tömördön figyeltem meg 1 példányt. (XN24C2)

Költési eredmények a tömördi odútelepen

Lepold Zoltán

9730 Kőszeg, Gábor Á. u. 23., e-mail: lezoli@matavnet.hu

Az egyesület Tömördön odútelepet tart fenn évek óta, azonban 1996-ig nem volt gondozója, így adatok sem állnak rendelkezésre. 1996-tól az ellenőrzést és a karbantartást folyamatosan végzem.

1996-ban 21 odút hoztunk helyre, amiket május elején kihelyeztük az egyesület saját területén, valamint a szomszédos tölgyerdő szélén. 1998-ban új odúk készültek, így 42, majd 1999-ben már 46 odú alkotta a telepet. Az odúk túlnyomó többsége 32 mm-es nyílású, de néhány 25 és 46 mm-es is van. Az odúk 1/3-a bokros területen, 2/3-a pedig erdőben, illetve erdőszélen van. A tölgyerdőben 2, az erdő szélén 6, a többi erdei odú a bokros közé ékelődött akácosban van.

Eddig mezei veréb (*Passer montanus*), széncinege (*Parus major*) és kékcinege (*Parus caeruleus*) költött a kihelyezett odúban, de a bokros jelleg és sok odú gyenge állapota miatt a cinegék csak kis számban költenek. Az eddig cinegék által foglalt odúk a tölgyerdőben és annak szélén helyezkednek el, egy széncinege pár a bokrosban a földre esett odúba költött eredménytelenül, egy kékcinege pár pedig az akácosban repített 9 fiókát.

A költő cinegefajok részletesen:

év	faj	pár	költési siker
1996	nem volt		
1997	nem volt		
1998	széncinege	2	nincs adat
	kékcinege	2	nincs adat
1999	széncinege	1	elpusztult fészekalj

	kékcinege	2	16 tojásból 7 foka repült ki 1 tojásos fészekalj elhagyva
2000	széncinege	2	19 tojásból 15 fióka repült ki
	kékcinege	3	26 tojásból 9 foka repült ki 1 fókás fészekalj elpusztult 1 költésről nincs adat

1999-ben 41 odúban költött mezei veréb, május 5-től június 24-ig követtem a verebek költését. Ebben az időszakban 36 sikeres költés volt, 10 sikertelen (52 tojást elhagytak). Összesen 228 tojásból 127 fióka repült ki, így a költési siker 56%. A leggyakoribb az 5 tojásos (67%) és a négyfiókás fészekalj (47%) volt.

A vízirigó (*Cinclus cinclus*) költése 2000-ben

Lepold Zoltán

9730 Kőszeg, Gábor Á. u. 23.

Kőszegen a Gyöngyös patak felső szakaszán az idén is költöttek vízirigók. A fészek ugyan ott épült, mint tavaly, s láthatóan nem zavarta a költést sem a tavalyi gyűrűzés, sem az üzemelő gyár, sem a horgászok, kirándulók. Mivel a fészek nem megközelíthető, csak az etető madarak megfigyeléséből következtethettem két költésre, az első fészekalj április elején, a második május végén repülhetett ki. Élelemhordó madarakat figyeltem meg április 7-én és május 21-én. Azt, hogy a tavalyi pár költött-e idén is, nem tudom, az etető madarak lábát nem tudtam megfigyelni, befogásra nem került sor.

A Mindennapi Madaraink Monitoringja állományfelmérő program rövid bemutatása

Nagy Károly

4401 Nyíregyháza, Pf. 286

Az MME Monitoring Központja 1998-tól új felmérő programot indított a gyakori, jól ismert fészkelő madaraink állományában bekövetkező változások hosszú távú nyomon követésére. A program elindításának előzménye, hogy az Európai Madárszámlálási Tanács (EBCC) egy olyan egységes módszer szerinti felmérő programot szeretne indítani Európában, mellyel hatékonyan lehet követni a főbb élőhely típusokon végbemenő változásokat, az ott fészkelő madárállományok alapján. E módszer kidolgozására az EBCC vezetősége Magyarországot kérte fel, s az első években az angol RSPB finanszírozza ezen egész Európában modellnek tekintett monitoring programot! A program jó lehetőséget nyújt ahhoz, hogy a közelgő EU csatlakozásnak a környezetre és az élővilágra kifejtett hatásait a madarak segítségével mérni tudjuk, s kellő időben fel tudjuk hívni a figyelmet a nem kívánatos változásokra.

Az MMM programban véletlenszerűen sorsoljuk ki a felméréndő 2,5 x 2,5 km nagyságú mintaterületeket. Ennek folyamata a következő: a felmérők megadják azt a nagyobb területet (pl. a területet magukba foglaló 10 x 10 km-es UTM négyzetek alapján; minimum 10x10 km-es területet kell megadni), melyen belül rendszeresen, évről-évre felméréseket tudnának végezni. Ezután a megadott területen belül, számítógép segítségével, véletlen alapján sorsoljuk ki a felmérésre szánt 2,5 x 2,5 km-es UTM négyzete(ke)t.

Minden megfigyelő a kisorsolt négyzet(ek)ről kap egy 1: 15 000 méretarányú térképet (A4-es formátumban), amelyen fel van tüntetve a lehetséges 25 számlálási pont. Ezekből kell kiválasztani a 15 számlálási pontot. A kiválasztás random módon történik az úgynevezett Latin-négyzet módszerrel. A kiválasztott pontokon kell elvégezni minden évben az élőhelyek tipizálását és a madarak számlálását.

A madarak számlálását minden évben két alkalommal kell elvégezni. Minden megfigyelési ponton szigorúan 5 perces időtartam alatt kell a hallott, vagy látott madarak fajtát és mennyiségét feljegyezni a megfigyelési pont 100 méteres sugarú

körzetében. Az első felmérési napnak *április 15. és május 10.* között, a másodiknak *május 11. és június 10.* között kell lennie úgy, hogy a két felmérési nap között legalább 14 napnak kell eltelnie. Mindkét alkalommal, a 15 pont felmérését *reggel 5 és délelőtt 10 óra között* kell elvégezni, ugyanis a madarak ekkor a legaktívabbak. Fontos, hogy a felmérés ebben az időszakban történjen meg, mert ellenkező esetben a felmért fajok száma és mennyisége nem lesz összevethető a későbbi számlálások adataival. A felmérést követően minden felmérőnek az MMM program által biztosított jelentőlapon kell az adatait megküldeni az MME Monitoring Központ címére, melyeket azután számítógépen rögzítünk és dolgozunk fel. Fontos, hogy az adatok akkor válnak értékelhetővé, ha a felmérést minden évben, ugyanazokban a négyzetekben, ugyanazon a 15 felmérési ponton végzi el lehetőleg ugyanaz a személy.

Milyen segédeszközöket biztosít a program a felmérőknek?

Minden felmérő megkapja a következőket a munkához: programtájékoztatók, térképmásolatok, jelentőlapok, madárhang kazetták, élőhelyek azonosítását és kódolását leíró kiadvány, terepnaplók, felmérő igazolvány.

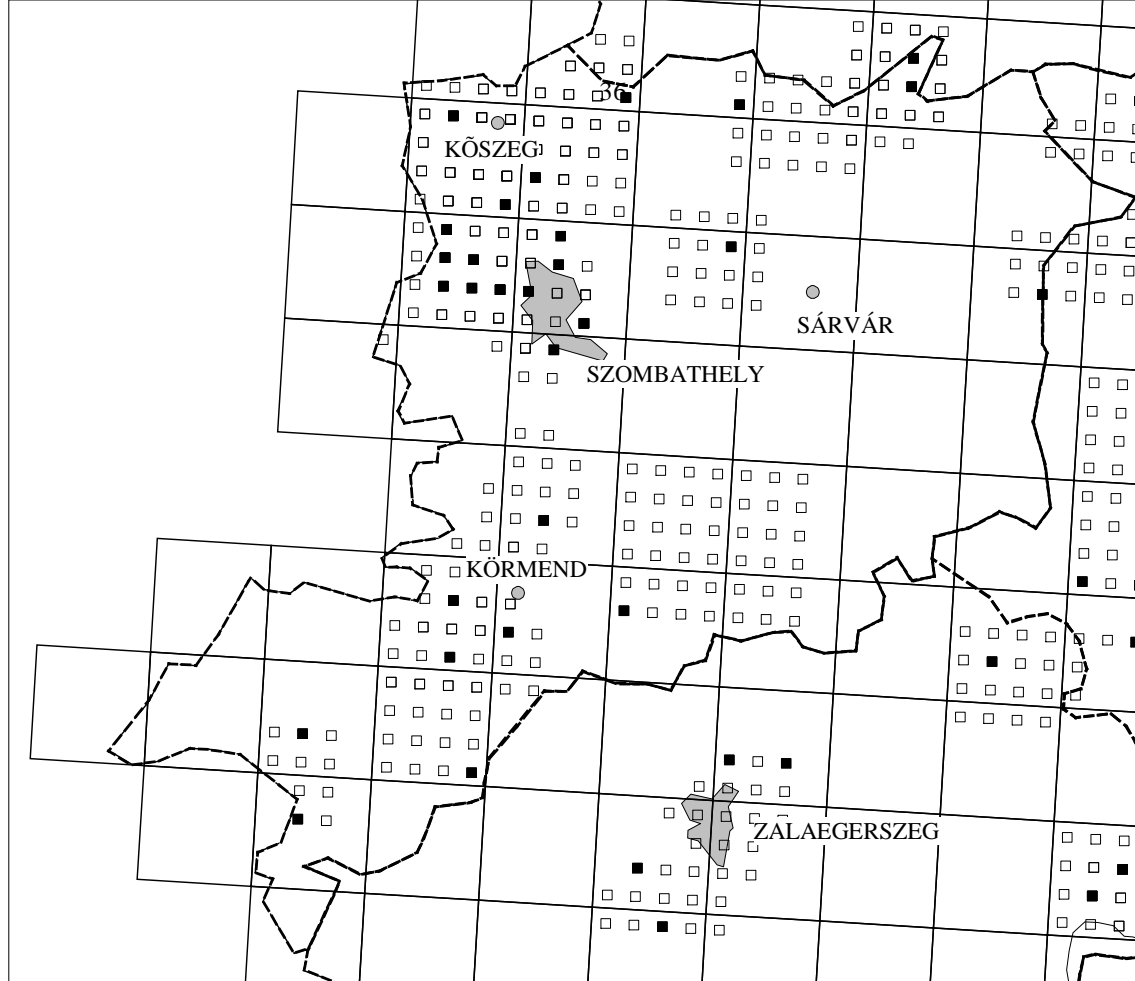
Minden évben 50 értékes ajándékot sorsolunk ki a résztvevők között!

Évente tartunk országos MMM találkozót Budapesten, de az MME Helyi Csoportoknál is szervezünk összejöveteleket, ahol nem csak az MMM program eredményeit vitatjuk meg, hanem minden olyan témával foglalkozunk, ami az MME monitoring munkáit érintheti.

Téli számlálás

Mivel a téli madár állományokra nincsenek hasonló jellegű adataink, kísérleti jelleggel 2000 januárjában téli számlálásra kértük fel érdeklődő felmérőinket. A téli felmérést január folyamán egy alkalommal végezzük el, lehetőleg olyan napot választunk, amikor nem fúj erős szél, nem esik csapadék (eső, hó, egyéb) és nagy köd sincs. A számlálást hosszabb időtartam alatt lehet elvégezni, mint tavasszal (reggel 6 és délután 4 óra között), mert télen rosszabbak a terepi körülmények és a madarak is másképpen viselkednek, mint a fészkelési időszakban. *2000-ben 49 felmérő végezte el a téli számlálásokat 63 2,5 x 2,5 km-es UTM négyzeten.*

Az MMM program eddigi eredményeit részletesen bemutató kiadványt az MME Monitoring Központja, minden a programban résztvevő felmérő számára megküldi, de más érdeklődőknek is szívesen megküldi!

Az MMM programban kisorsolt mintavételi területek eloszlása Vas megyében (1998-2000) (A térképet Nagy Károly készítette)

Magyarázat:

1. Az üres kis négyzetek jelölik azokat a 2,5x2,5 km-es UTM négyzeteket, amelyeken belül a felmérők a sorsolást kérték.
2. A fekete kis négyzetek jelölik a kisorsolt 2,5x2,5 km-es UTM négyzeteket.

A program során 1998-2000 között felmért területek száma az alábbiak szerint alakult:

	Felmérők száma	Felmért négyzetek száma
1998	95	127
1999	210	270
2000 (november 11-ig)	231	281
2000 (várható érték)	250	320

A Vas megyében 1998-2000 között kisorsolt 28 db 2,5 x 2,5 km-es UTM négyzetből, 11 Tagtársunk végezte el a felméréseket 14 db négyzeten (2000. november 11-ig beérkezett adatok szerint).

Köszönjük a munkájukat!

Név szerint: Aczél Gergely (Külsővat), Bozzay Balázs (Vasvár), Dávid András (Torony), ifj. Faller László (Szombathely), Góczán József (Körmend), Hodászi Ede

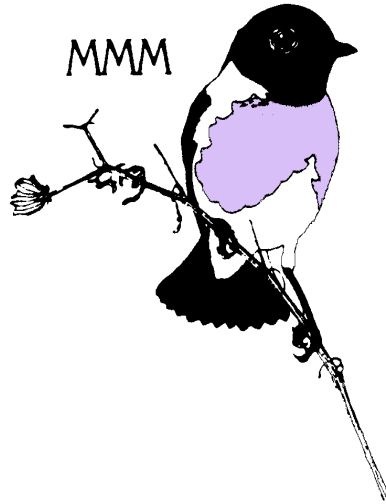
(Vép), Illés Péter (Gyöngyösfalu), Lepold Ágnes (Kőszeg), Lepold Zoltán (Kőszeg), Ruff Andrea (Szombathely), Ruisz Kornél (Szombathely).

Az MME Monitoring Központ elérhetőségei:

Posta cím: 4401 Nyíregyháza 1., Pf. 286.

Telefon/fax: 42 / 443-544

E-mail: nagykamme@freemail.hu

Változások a tömördi Nagy-tó növényzetében a 2000. év vegetációs időszakában

Keszei Balázs

9730 Kőszeg, Úrhajósok útja 15./a, e-mail: keszeib@server.jurisich-koszeg.sulinet.hu

A tömördi Nagy-tó vegetációs viszonyainak feltárása során megállapításra kerültek a legjellemzőbb növényzeti egységek. Rögzítettük a tó körül övezetesen elhelyezkedő társulások határait, azok jellegzetes fajkombinációit (KESZEI és BAUER 1999 A tömördi Nagy-tó és környékének növényvilága - Vasi Szemle 53 (1): 97-110). Az egyesületünk kezelésében levő terület legmélyebb részén található maga a tó, majd az emelkedő térszíneken tavi kákás (*Schoenoplectetum lacustris* CHOUARD 1924) foltok, fűzláp jellegű bokorfüzes (*Calamagrostio-Salicetum cinereae* SOÓ et ZÓLYOMI in Soó 1955), harmatkásás (*Glycerietum maximae* HUECK 1931), és pántlikafüves (*Carici-Typoidetum* SOÓ 1971) társulások következnek.

A vízfelület kiterjedése és mélysége az éves csapadékmennyiség függvényében jelentősen ingadozik. Korábbi adatok szerint az 1 hektáros vízfelület és a teljes kiszáradás egyaránt előfordult (BÁNHIDI 1999 Madártani vizsgálatok a tömördi Nagy-

tónál - Vasi Szemle 53 (1): 32-44.). 1998 tavaszán, leginkább ellipszishez hasonló alakú volt a nyílt vízfelület, melynek legnagyobb átmérői 60, illetve 30 métereseek voltak. A nyári időszakra a tó szinte teljesen iszapfelszínre alakult és augusztus végére csak kb. 100 m² vízfelület maradt. A 2000. év rendkívül száraz vegetációs periódusa drasztikus változásokat idézett elő a tó élővilágában, növényzetében. A tó nyílt vízfelszíne nyárvégére teljesen eltűnt! A talaj felső rétegei elveszítették víztartalékaikat. A korábban a vízi vegetáció által uralt területeken a mocsári növényzet fajai (*Lycopus europaeus*, *Lysimachia vulgaris*, *Schoenoplectus lacustris*, *Typha latifolia*, *Lythrum salicaria*, *Glyceria maxima*) jelentek meg. Közülük feltűnő két - korábban kis egyedszámban jelenlevő - faj tömegessé válása.

A mocsári kányafű (*Rorippa islandica* (Oeder) Borb.) évelő 15-60 cm magas, változatos megjelenésű, keresztesvirágú (Cruciferae) növény. Alsó lomblevelei nyelesek, szárnyasan, lantosan szeldeltek, levélnyelei széles alappal félig szárölelők. A virágok laza virágú fürtben állók, szíromlevelei halványsárgák. Elterjedt kozmopolita, nálunk szórványosan fordul elő. Nedves, időnként vízzel borított, tápanyagban gazdag, inkább savanyú vagy semleges kémhatású talajokon nő. Ártéri gyomtársulásokban, ligeterdőkben, árkokban, nedves szántókon gyakori lehet.

A vízi mételykóró (*Oenanthe aquatica* (L.) Poir.): Kétéves vagy egyéves, de néha tarackjai által évelő, ernyősvirágzatú (Umbelliferae) növényfaj. Üreges szárú, 30-150 cm magas. A levelek három-négyszeresen szárnyaltak, a szárnyak lefelé törtek. Az ernyő sokszugarú a gallérkalevelek áralakúak, a gallér hiányzik. A virágok kétivarúak, a szíromlevelek fehér színűek. Nádasokban, sásosokban önálló állományokat is képez, ligeterdőkben, mocsaras helyeken gyakori lehet. Mérgező, már kis mennyiségben is görcsöket, hasmenést, depressziót és 2-3 nap múlva esetleg halált okozhat (UJVÁROSI M. 1973 Gyomnövények – Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, pp.: 394-395., p.: 159.)!

A szárazodás további élőhelyeken is szembetűnő változásokat eredményezett. Erőteljesen visszaszorultak a magassásos állományok, helyüket leginkább a degradáció irányába mutató fajok (*Cirsium arvense*, *Solidago gigantea*, *Calamagrostis epigeios*) foglalják el. A haratkásásás társulásában a talajvízszint csökkenésével vízi haratkása (*Glyceria maxima*) háttérbe szorulása és a keresztlapu (*Erechtites hieraciifolia*) terjedése általánossá vált.

Erechtites hieraciifolia (L.) Raf. ex DC - keresztlapu. Fészkesvirágzatú (Compositae, Tubuliflorae), sárgászöld, 80-120 cm magas, egyéves, jellegzetes

szagú növény. Az Erechites nemzetség fajai Amerikában őshonosak, de Ausztrália, Új-Zéland és Ázsia melegebb vidékeire bevándoroltak. Már több mint száz éve a keresztlapu Európában is terjed. E növény európai vándorlásának kiinduló pontja Horvátország. Először a zágrábi szőlők közt és vágásokban mutatkozott. Azután Vas megyében, Kőszeg vidékén jelentkezett, innen eljutott az ország más tájaira.

A tömördi Nagy-tó környékén a 2000. évi száraz periódus kedvezőtlen következményei elgondolkoztatóak, de bízunk kell abban, hogy nem okoznak majd irreverzibilis változásokat az élővilágban.

Újabb adatok a Répce-sík és észak Vas megye flórájának ismeretéhez

Keszei Balázs

9730 Kőszeg, Úrhajósok útja 15./a

A Répce mente természetvédelmi központú botanikai kutatásai 1995-ben kezdődtek. A folyamatossá tett terepbejárások során a florisztikai adatgyűjtés mellett elkészült a Fertő-Hanság Nemzeti Park részévé lett területek vegetációtérképe. Legnagyobb kiterjedésű természetközeli élőhelyek a hinarasok, a mocsarak, a láprétek és mocsárrétek, a liget- és láperdők, az üde lomboserdők. Erősen átalakított növényzetűek az akácosok, a nemesnyárasok, illetve a szántóföldi élőhelyek.

Az elmúlt évek során közel 400 edényes növényfaj előfordulását sikerült rögzíteni. Nemcsak védett vagy éppen aktuálisan illetve potenciálisan veszélyeztetett fajok (kornistárnics, réti iszalag, buglyos szegfű, szibériai nőszirm ...) állományainak feltárása történt meg, hanem folyamatosan dokumentálásra kerültek azok az őshonos és adventív gyomfajok is, amelyek esetleg az egyes területi egységeken a megfelelő gazdálkodási/kezelési módok elhagyásával vagy megváltozásával életeret nyernek.

A teljes flóralista összeállításához további terepi munkára és az adatok rendszerezésére van szükség.

Az újabb adatok közlésével ezen referátumot a korábban megjelent írások

kiegészítésének szánom.

Florisztikai adatok

Jelmagyarázat: A: Arrabonicum (Kisalföld flórajárás)

Sorszám (SIMON 1992) fajnév (**véde**tt) (magyarul) - flórajárás: lelőhely

33. **Adonis vernalis** L. (tavaszi hérics) – A: Kenyeri, repülőtér
 144. *Potentilla supina* L. (henye pimpó) – A: Uraiújfalu, kertben
 259. *Ononis arvensis* L. (mezei iglice) – A: Vasegerszeg, (Keményegerszeg), a Markusovszky-kastély mögötti kis rét
 315. *Galega officinalis* L. (kecskeruta) – A: Vasegerszeg, (Keményegerszeg) éger ültetvény
 440. **Vitis sylvestris** C. C. Gmel. (ligeti szőlő) – A: Vasegerszeg (Keményegerszeg) keményfa liget
 597. *Lavatera thuringiaca* L. (parlagi madármályva) – A: Iván, cséri téglagyári tavak
 606. *Hibiscus trionum* L. (varjúmák) – A: Vámoscsalád, Úrge major mögött gyomos dűlő úton
 649. *Euphorbia palustris* L. (mocsári kutyatej) – A: Iván, cséri téglagyári tavak
 656. *Euphorbia segueriana* Necker (pusztai kutyatej) – A: Kenyeri, repülőtér
 791. *Stachys germanica* L. (német tisztessű) – A: Iván, cséri szikések
 801. *Salvia nemorosa* L. (ligeti zsálya) – A: Iván, disznólegelő
 1163. *Aster tradescantii* L. (kisvirágú őszirózsa) – A: Vámoscsalád, Pomper rét szegélye
 1168. *Filago arvensis* L. (gyapjas penészvirág) – A: Kenyeri, repülőtér
 1195. *Xanthium strumarium* L. (bojtorjárszerbtövis) – A: Nick, Rábarpart, Vámoscsalád, dűlő út
 1259. *Senecio erucifolius* L. (keskenylevelű aggófű) – A: Iván, disznólegelő
 1260. *Senecio jacobaea* L. (Jakabnapj aggófű) – A: Iván, disznólegelő
 1282. *Carduus nutans* L. (bókoló bogáncs) – A: Kenyeri, repülőtér
 1299. *Onopordum acanthium* L. (szamárbogáncs) – A: Iván, cséri téglagyári tavak
 1324. *Centaurea fritschii* Hay. (dunántúli imola) – A: Iván, disznólegelő
 1424. *Silene otites* (L.) Wib. (szikár habszegfű) – A: Gyóró, szikes legelő
 1445. *Petrorhagia saxifraga* (L.) Link (kőtörőszegfű) – A: Gyóró, szikes legelő
 1616. *Bilderdykia convolvulus* (L.) Dum. (szulákkeserűfű) – A: Vámoscsalád, kertben
 1621. *Cannabis sativa* L. (kender) – A: Iván-Csáfordjánosfa műút melletti árokszélen
 1739. *Ornithogalum boucheanum* (Kunth) Asch. (kónya madártej) – A: Uraiújfalu-Nick között árokparton
 1740. *Ornithogalum x degenianum* Polgár (Degen-madártej) – A: Vámoscsalád-Vasegerszeg között, akácosban (hazai keletkezésű bennszülött)
 1904. *Carex remota* Grufbg. (ritkás sás) – A: Csáfordjánosfa, Csáfordi erdő
 1931. **Carex strigosa** Huds. (borostás sás) – A: Csáfordjánosfa, Csáfordi erdő
 2018. *Cynosurus cristatus* L. (taréjos cincor) – A: Iván, disznólegelő
 2043. *Agropyron intermedium* (Host) P. B. (deres tarackbúza) – A: Kenyeri, repülőtér
 2060. *Cynodon dactylon* (L.) Pers. (csillagpázsit) – A: Iván, cséri szikések
 2122. *Piptatherum virescens* (Trin.) Boiss. (bajúszoskásafű) – A: Kenyeri, repülőtér
 2145. *Chrysopogon gryllus* (Torn.) Trin. (éles mosófű) – A: Kenyeri, repülőtér

TERMÉSZETVÉDEMI NEVELÉS

Madarász Ovi

Lőrincz Csilla

9700 Szombathely, Széll K. u. 51.

"A rácsodálkozás, mint megőrzött gyermeki képesség lehet a legfőbb biztosítéka annak, hogy a világot értsük és becsüljük..... Gyermekkorunkban mindnyájan művészei voltunk e tiszta örömeink, de az idő múlásával, sokan elvesztettük ezt..... A napi problémák rövidlátóvá teszik az embert, s érzéketlenné a csodálatosság iránt." (Cédrus, 1999)

A madarász ovi már 4. éve működik Szombathelyen, az Aréna utcai óvodában. A mindenkori nagycsoportosok közül 15-20 kiválasztott gyerek tagja ennek a csoportnak. Mivel városunk legnagyobb belvárosi óvodájában működünk, nagyon fontos ezekben a gyerekeknek, hogy egy kicsit többet foglalkozzunk a természet megismerésével, hiszen a mindennapjaik nem természetes környezetben telnek. A madarász ovi program nagyon népszerű úgy a gyerekek mint a szülők körében, hiszen irattak már be hozzánk azért óvodást, mert a szülők szeretnék, ha majd madarász ovis lehetne gyermekük.

Óvodánk Helyi Nevelési Programjának keretét a népi kalendárium adja. A régen élt emberek egész életét befolyásolták a természet változásai, hozzá igazították legfontosabb tevékenységeiket, ünnepeiket. Ehhez azonban nagy természetismeretre volt szükségük. Óvodai nevelésünkben mi is nagy hangsúlyt fektetünk a természet megismerésére, megszerettetésére.

A madarász ovis gyerekeknek még több lehetőségük adódik arra, hogy megtapasztalják a természet csodás világát, s élvezzék a mesterséges környezet kivüli élet minden szépségét, rejtelmét. Programjaink 2-3 hetenként követik egymást, többnyire hétvégeken. Ilyenkor néhány érdeklődő szülő is velünk tart s ők is élvezik a természet örömeit. Minden évben színesedik egy-egy változatos tevékenységgel programunk. Tavasszal bekapcsolódhattunk az Egyesület békamentési akciójába is, sőt a felnőtt munkák nagy részét a madarász ovisok apukái végezték Kelemen Tibor a madarász sulis vezetője irányításával.

Kirándulásaink alkalmával madármegfigyeléseket végzünk, barangolunk a

természetben, madárgyűrzésen veszünk részt, odúkat ellenőrzünk, ismerkedünk az állat és növényvilággal. Az óvodában diaképek nézegetése közben beszélgetünk a madarokról, közben apró figurákat készítünk, rajzolgatunk, és mindig játszunk. Ezek a természetismereti játékok népszerűek a gyerekek körében, s mivel az óvodás gyermek lételeme az örömteli játék, ezért sohasem maradhatnak el. Kirándulásaink legfőbb helyszínei a Kámoni Arborétum, a kőszegi Chernel-kert, Horvátnádajla, Felsőcsatár, a szombathelyi Csónakázótó, és legfőképpen a tömördi Madárvárta. Egyik legfontosabb és legnépszerűbb programunk az óvodánkban megrendezésre kerülő Madarak és Fák Napja, ahol a madarász ovisok mindig nagy sikerrel szerepelnek.

Legnagyobb élményük azonban az éves programunk zárásaként megrendezett háromnapos madarász tábor. Ez a kellemes, tartalmasan eltöltött néhány nap feledhetetlen élményekkel gazdagítja a gyermekeket. Az egész éves tapasztalatszerzés és a sok ismeretanyag birtokában felkészültebben indulnak neki az iskolának, ahol kamatoztathatják megszerzett tudásukat.

A madarász ovi programunk egy végzős óvodapedagógus szakdolgozatában is részletesen kidolgozásra került, s kitűnő minősítést kapott, bírálata szerint hasznos útmutató lehet környezeti neveléssel foglalkozó óvodapedagógusok számára. E tartalmas tevékenységsorozat lebonyolításához sok lelkes egyesületi tag nyújtott segítséget, ezúton köszönöm nekik. (Kelemen Tibor, Ruff Andrea, Góczán József, Jene Sándor)

A madarász sulis, ovi tevékenységeiről előadást tartottunk a Gáyer Gyula szabadegyetemen, melyet a szombathelyi Gyermek Ház és a Kerekérdő Alapítvány rendezett környezeti nevelők részére.

Madarak és Fák Napja Országos Verseny

Szombathely-körzeti forduló

Kelemen Tibor

9700 Szombathely, Király u. 15. I/3.

2000. március 31-én második alkalommal került megrendezésre általános iskolák háromfős csapatai részére a verseny körzeti fordulója. A vetélkedő a Gothard

Jenő Általános Iskolában zajlott, egyesületünkkel közös szervezésben. Az ország tizennégy körzetében mérték össze tudásukat a tanulók, az országos döntőbe minden körzetből az első helyezett csapat jutott tovább. A szombathelyi fordulón, akárcsak tavaly, népes mezőny jött össze 21 csapat részvételével (tavaly 24 csapat volt a soproniakkal együtt, idén ők külön versenyeztek). A versenyt dr. Gyurácz József, az MME Vas megyei Csoportjának elnöke nyitotta meg.

A megmérettetés során először elméleti, majd gyakorlati feladatok megoldása várt a csapatokra. Kezdetnek egy tesztet kellett kitölteni a tanulóknak madarokról, fákról, természettudósokról és az MME-ről szerzett ismereteiket felhasználva. A teszt kitöltésére 90 perc állt rendelkezésükre. Ezután madárhang (10 faj) ismeret következett, majd diavetítéssel bemutatott madárfajokat kellett felismerni, megnevezni. A verseny második része a Kámoni Arborétumban folytatódott, ahol a csapatoknak, megadott szempontok alapján, különböző gyakorlati feladatokat kellett megoldani. A versenyről a Regionális Televízió is felvételt készített. A szünetben az iskola megvendégelte a résztvevőket egy kis enni-innivalóval.

A vetélkedő befejeztével az eredményhirdetésre került sor, amit már izgatottan várt. A szoros küzdelemben az első helyet, ezzel az országos döntőbe jutást a répcelaki Móra Ferenc Általános Iskola csapata szerezte meg. Második helyen holtversenyben, az első helyezettől alig lemaradva a Gothard Jenő Általános Iskola, illetve a Naumann János Általános Iskola csapata végzett. Minden résztvevő diákot egyesületünk odúkkal, értékes könyvekkel, plakátokkal és más természetvédelmi kiadványokkal jutalmazott. Az országos döntőben vetélkedő 14 csapat közül a répcelakiak (Farkas András, Silnicki Ádám, Szabó Bence) az előkelő 7. helyen végeztek. Gratulálunk!

Madáretetőm madarai, gyermekpályázat

Lőrincz Csilla

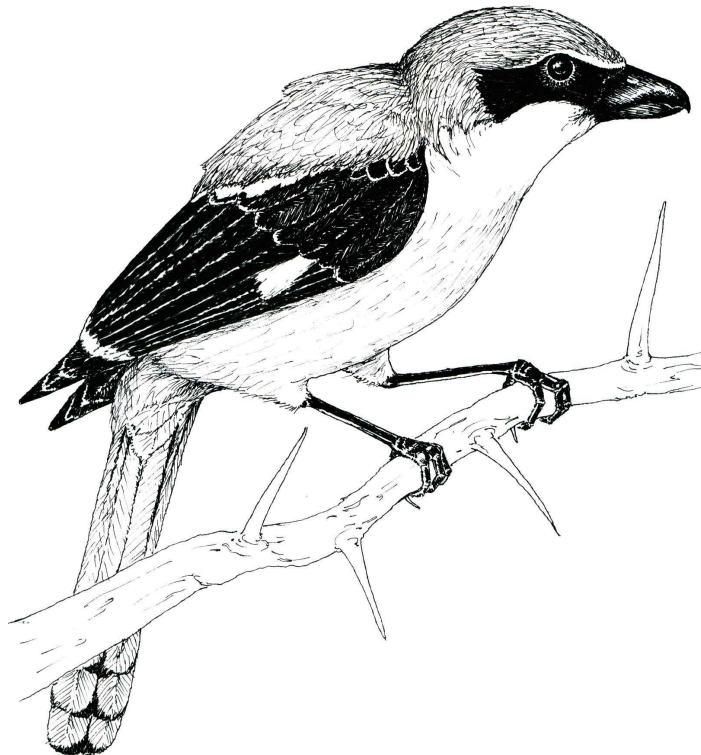
9700 Szombathely, Széll K. u. 51.

Egyesületünk a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központtal közösen 2000-ben már tizedik alkalommal hirdette meg a Madáretetőm madarai című gyermekpályázatot. Az

eredményhirdetésre a Madarak és Fák Napja alkalmából, május 10-én került sor a művelődési központban. 2000-ben közel 200 pályázat, rajz, festmény, fogalmazás és vers érkezett, elsősorban Vas megyéből, de voltak jelentkezők Budapestről is. A pályamunkák a téli madáretetés során megfigyelt madárfajokkal kapcsolatos színes élményekről, tapasztalatokról és a természet titkait fűrkésző megfigyelésekről szóltak. A legjobb alkotások pénz, könyv, madárhangkazetta és plakát jutalomban részesültek. A pályaművekből rendezett kiállítás egy hónapig volt megtekinthető az MMIK-ban.

Egyéni pályázat (rajz): I. díj. Kutasi Balázs, II. díj. Iszak Eszter és Molnár Zoltán, Pecöl, III. díj. Szakács Livia, Sárvár, Tóth Erzsébet, Körmend, Hideg Livia Gencsapáti. Egyéni pályázat (fogalmazás): I. díj. Tuboly Eszter, Budapest, II. díj. László István, Celldömölk, III. díj Jakus Ivett, Fülöp Noémi, Mészáros László, Czender János, Kemenesmihályfa. Iskolák, óvodák: I. díj Általános Iskola, Csákánydoroszló, II. díj Általános Iskola, Gyöngösfalu, III. díj Általános Iskola, Nagysimonyi.

A díjazottakon kívül még sokan vehettek át jutalmakat. Gratulálunk minden résztvevőnek!

**A *Chernel István* Madártani és Természetvédelmi Egyesület
munkájának támogatói 2000-ben**

Központi Környezetvédelmi Alap

Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának Környezet- és

Természetvédelmi Bizottsága

Ifjúsági és Sport Minisztérium

Berzsenyi Dániel Főiskola, Állattani Tanszék

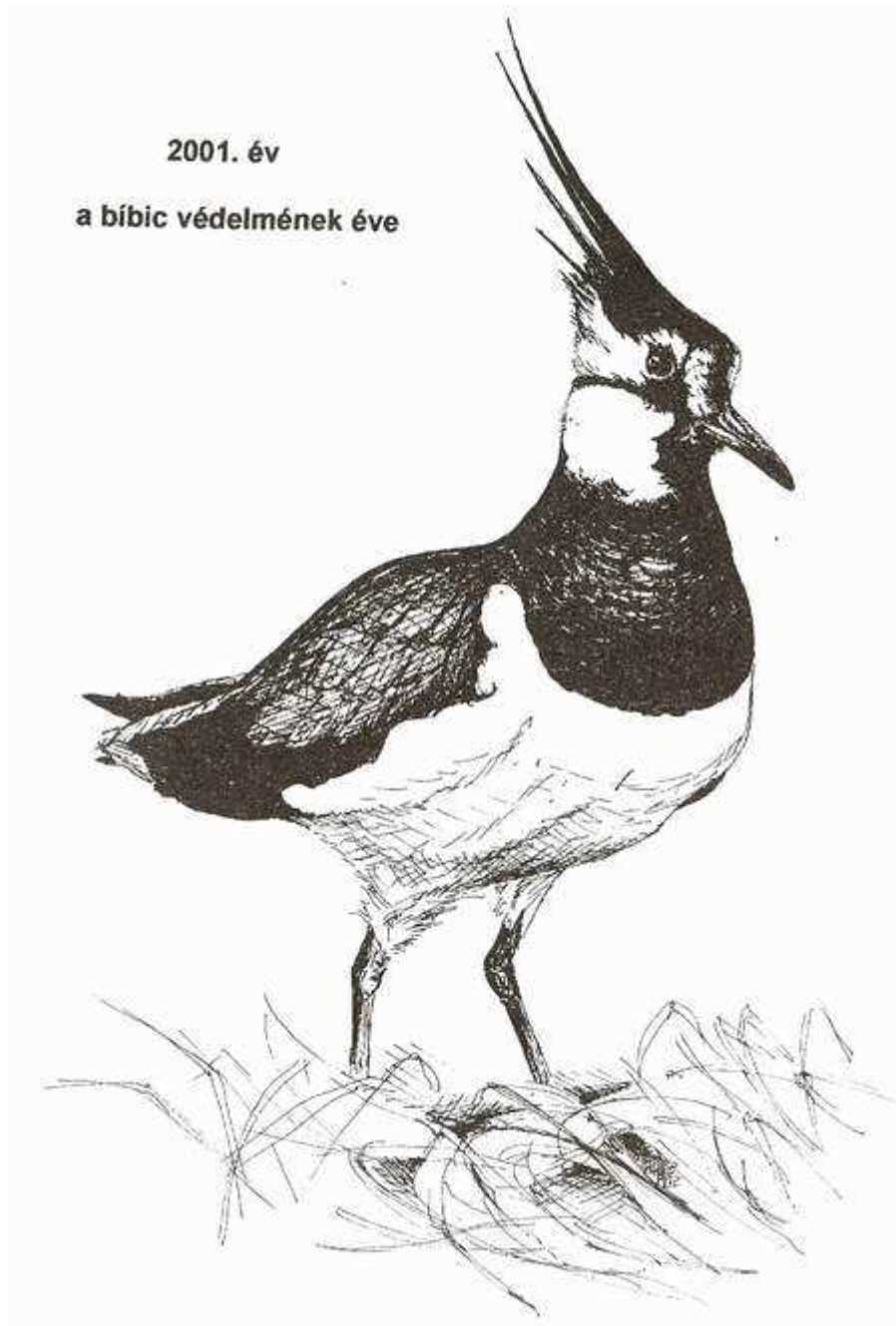
Fertő-Hanság Nemzeti Park

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, Szombathely

Köszönjük!

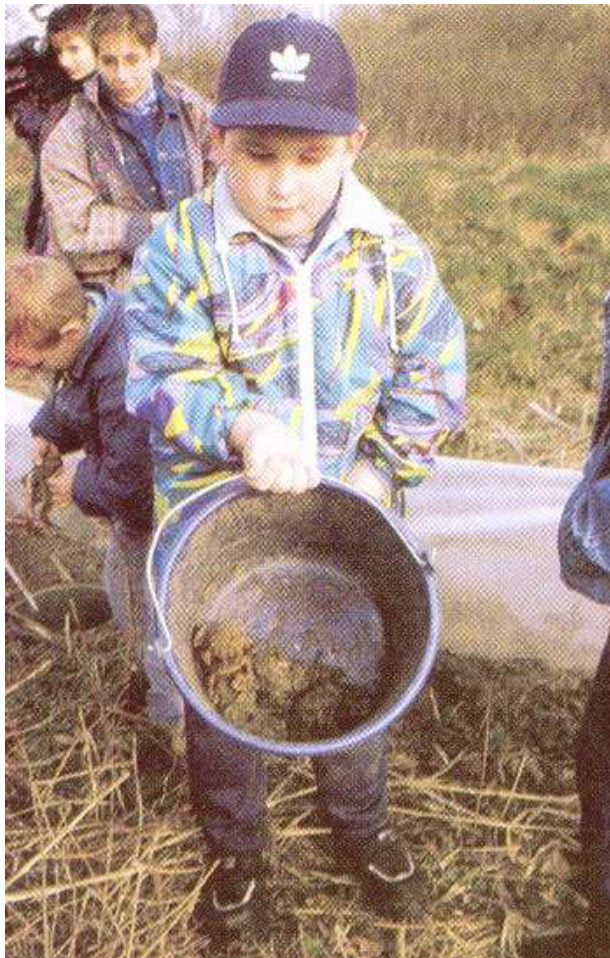

Támogassa az 1%-kal! Adószám: 19001243-2-43

A rajzokat készítette: Eichardt János

Az ÉDÁSZ Rt. szakemberei egyesületünkkel együttműködve Gencsapáti és Söpte térségében 40 közép feszültségű villanyoszlopra szerelték fel a szigetelő papucsokat, megelőzendő a gólyák és ragadozó madarak áramütés okozta pusztulásait

Kutor Balázs, a békamentő madarász ovis

A balogunyomi békamentő akciónkról a Szombathelyi Városi Televízió is riportot készített

Korai denevérek (*Nyctalus noctula*) etetése lisztkukaccal

Idén elkészültek a Tömördi Madárvárta környékén előforduló növényfajokat bemutató táblák

A tömördi tó kiszáradt medre

A tömördi tó környékén előforduló, Európa szerte ritka pókfaj, a tölgy karolópók (*Diaea pictilis*)

A gyepi béka (*Rana temporaria*) eddig ismert legjelentősebb Vas megyei szaporodóhelye a Grajka-patak

A zseze (*Carduelis flammea*) első példányai szeptember-októberben érkeznek hazánkba, a képen látható példány 2000. szeptember 20-án kapott gyűrűt Tömördön

Gallyakkal betömött gyurgyalag (*Merops apiaster*) költőüreg Hosszúperesztegen

A hód (*Castor* sp.) gátat épített a Metőc-patakon, Simaság határában

A hód által „kivágott” füzfa a Metőc-patak partján